

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Verschijnt maandelijks - Jaargang 81 - No. 1 januari 1979

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering van de Bijenteelt in Nederland

SPeurBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 35 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 11 keer plaatsen 10% korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

TE KOOP GEVRAAGD: **partijen Nederlandse honing**, o.a.: koolzaad-, zomer- en heidehoning: Wij bieden hoge prijzen. **HET BIJENHUIS** te **WAGENINGEN**, tel. 08370-12863.

TE KOOP: **gebruikte Simplexkasten en gebruikte korven**. Tevens kopen wij alle soorten Ned. bijenhoning. C. van Holland, Dijkstraat 118, Veenendaal. Tel. 08385-13795 b.g.g. 08385-10202.

TE KOOP: **Nieuwe en gebruikte honingslingers**, billijke prijs. H. de Vries, Noord 117, Huize St. Geertrudis, Workum, tel. 05151-1252 bellen tussen 12.30 u. en 14.00 u. en van 18.30 u. tot 20.00 uur.

WINTERAANBIEDING Zomerhoning à f 5,15 per kg, Acacia-honing à f 5,75 per kg, Koolzaadhoning à f 5,75 per kg, Boekweithoning à f 4,85 per kg, Honingmede à f 8,85 per fles, Honinglikeur f 12,50 per fles, Honingbonbons f 8,50 per kg, Honingzeep f 1,50 per stuk, Stufmeelkorrels, Bijenwas, Versierwas enz, enz. **BIJENMAGAZIJN "DE BIJEN-KORF"** Hoevelakenseweg 144, Terschuur, tel. 03426-1978.

WIJ KOPEN **Inlandse Bijenhoning, Ruwe- Zuivere Bijenwas, Propolis, Honing- en Waszemerij** **ARKADIA, Lochem**. Telefoon 05730-1827/2219.

IN- EN VERKOOP van **bijenvolken, kasten en korven, honing en lege kasten en korven**. J. C. Basten, Burg. Bouwensweg 3, Horssen (GLD.), tel. 08874-1791.

IN- EN VERKOOP van **bijenvolken, kasten en korven, ook op ramen**. J. G. Basten, Burg. Bouwensweg 3, Horssen, tel. 08874-1791.

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. De niet van redaktiewege, geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijtjes. Giro 82 32 76.

BIJ ONZE OMSLAGFOTO

De altijd actieve voorzitter van onze afdeling Eerbeek de Hr. A. H. Verbeek meldde de redactie begin november dat een ontsnapte zwerm zich had gevestigd aan een schoorpaal van een weideafrastering in Loenen (Gld.). Wij maakten er een plaatje van. Het volk, dat geen broed meer had en nagenoeg geen voer, werd enkele dagen daarna overgebracht in een kast. Er werd een raam broed bijgehangen. Bij latere navraag bleek dat het volk de wintersuiker goed opnam, zodat gehoopt mag worden dat het goed door de winter komt.

IMKERKALENDER 1979

Het begrip MILIEU heeft voor de meeste mensen rijke inhoud gekregen. We zijn allemaal doordrongen van zijn invloed op het leven van mens, dier en plant.

Ook de aarde heeft haar milieu in de vorm van de KOSMOS. De kosmos heeft ook zijn invloed op mens, dier en plant. Deze gunstige of ongunstige invloeden zijn voor ons door het wetenschappelijk werk van MARIA THUN voor praktisch gebruik toegankelijk gemaakt.

Zo is het mogelijk geworden aan de hand van de imkerkalender vast te stellen welke handelingen op welke dagen het best kunnen gebeuren, onafhankelijk van de toegepaste bedrijfsmethode.

Daardoor is er een geheel nieuw en onmisbaar element toegevoegd aan de bijenteelt.

Kalenders verkrijgbaar door storting van f 7,— + f 1,20 porto op giro 313786.

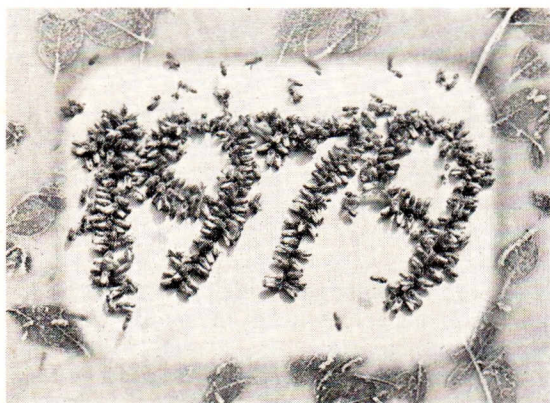
t.n.v. DE NED. VERENIGING TER BEVORDERING VAN DE BIOLOGISCH DYNAMISCHE LANDBOUWMETHODE te Nieuwe Wetering, onder vermelding: Imkerkalender 1979.

INHOUD VAN DIT NUMMER

	blz.
Nieuwjaarswoord, J. J. Speelziek	3
Maandelijkse opfrissertje, J. v.d. Veluwe	4
Adressen H.B.	6
Notulen H.B.-vergadering	7
Verkiezing leden H.B.	8
Vervoerverbod voor bijen	8
Nosema-enquête in Drenthe en Groningen,	
J. A. van Ee en R. H. Geskes	9
Gesprokkeld uit de bijenliteratuur, J. A. Zoet	12
Hechthout of vurehout, G. C. Barendse	14
Aalstermethode, J. Duijvetter	14
Weerwoord op de Aalstermethode III,	
L. N. van Palen	15
Maximaal wintergebruik, J. F. Boland	16
De Mariadistel, B. A. van de Berg	17
Veldproef met zwermverhinderende Trosramen,	
ing. P. Boddingius	18
Afdelingsnieuws	19

NIEUWJAARSWOORD

Bij de aanvang van het nieuwe jaar wensen Hoofdbestuur en Redactie U, met allen die U lief en dierbaar zijn een voorspoedig

De redactie stelt er prijs op een bijzonder woord van hartelijke dank te richten tot allen die, op welke wijze ook, aan de tot standkoming en inhoud van ons blad hebben medegewerkt. Dat de vereniging moge groeien en bloeien in saamhorigheid en eensgezindheid en een flinke honingoogst Uw inspanning moge belonen.

(Foto J. de Heer, Loppersum)

Het probleem van een Nieuwjaarswoord is dat het reeds rond de 1e december geschreven moet worden; langzamerhand is onze Kerstmaand een vacantiemaand aan het worden met het gevolg, dat de redacteur de vulling van de eerste januari-pagina zo mogelijk al voor 1 december als een Sinterklaaspresentje op zijn redactietafel verwacht.

In die periode wordt men echter nog geheel in beslag genomen door het juist afgesloten boekjaar, met het gevolg, dat men er niet aan kan ontkomen te beginnen met een terugblik, aler iets over het komende jaar of wel de naaste toekomst te vertellen.

Het afgelopen jaar was voor de Vereniging

zonder meer een voorspoedig jaar; de financiële resultaten schenken alle redenen tot tevredenheid. Niettemin hebben we een moeilijk jaar achter de rug, want vele directe medewerkers van het Bijenhuis hebben bijna het gehele jaar op hun tenen moeten lopen om het aanbod van werkzaamheden bij te kunnen houden. Een woord van rechtgemeende dank aan hun adres is hier dan ook op zijn plaats.

Ik noem in dit verband het installeren van nieuwe apparatuur in de timmerwerkplaats (de hoekvertandingsmachine) en in de was verwerkingsafdeling (gietsmachine voor gegoten raat), het omzetten van de winkel in een aantrekkelijke zelfbedieningzaak en tot slot het enorme werk, de herziening van het gehele adressenbestand in verband met de ingevoerde postcode.

Hier is het echter niet bij gebleven, het effect van deze activiteiten op onze leden en klanten was een sterke omzetting waardoor de vraag naar imkersprodukten slechts met moeite kon worden bijgehouden.

De gehouden onderwijsdag, gepaard gaande met de uitgifte van een periodiek voor bijenteeltleraren was een succes. Aldus wordt gebouwd aan de opvang en vorming van een nieuwe generatie imkers.

De toeneming van het aantal leden zoals we sinds de laatste W.O. niet meer gekend hebben is een verheugend verschijnsel. Gelukkig is een duidelijke kentering waarneembaar in de houding van de grote massa t.o.v. het milieubesef.

Ons "Groentje" floreert, het aanbod aan copy noopt onze redacteur wederom tot uitbreiding van het aantal pagina's zijnde een complimentje aan deze nimmer rustende werkbij.

Momenteel staan er een aantal beproevingen op stapel t.a.v. een betere bedrijfsmethode, overwintering op invertsuiker, een kastventilatiesysteem waarbij schimmelvorming der kantramen wordt voorkomen, etc.

Voorts zijn er nog initiatieven die een verdere

ontwikkeling behoeven alvorens ze aan de publieiteit prijs te geven; problemen die ons hierbij bezighouden betreffen o.a. de koers voor de toekomst v.w.b. het meest aanbevolen bijenras, het inheemse ras, de Carnica of mogelijk de Kaukasische bij. De reeds vergevorderde K.I. mogelijkheden kunnen ons in die richting wellicht de helpende hand bieden.

Kwaliteitsverbetering, m.a.w. produktieverhoging van onze volken is noodzakelijk; het buitenland toont duidelijk aan dat die mogelijkheden er zijn!

Hiertoe dient een filosofie te worden ontwikkeld waaraan alle ter zake kundige imkers, in-

zonderheid bijenteeltleraren, hun aandeel kunnen bijdragen.

Tot slot zij vermeld dat ik gedurende het afgelopen jaar met veel plezier in de imkerij en in de Vereniging werkzaam ben geweest, waarbij ik de verwachting uitspreek, dat zulks ook met U het geval was. Voor het reeds begonnen Nieuwe Jaar wens ik U als medelid en als imker een voorspoedig 1979 met extra veel honing in het voorseizoen en extra veel stuifmeel in het naseizoen en vooral gezonde bijen.

J. J. Speelziek.

HET MAANDELIJKSE OPFRISSTERTJE

DE GEKROONDE, VLEUGELLAMME MOER

Nu de Aalster stormen weer geluwd zijn en de "deskundigen" hun pro's en con's met veel verve over ons hebben uitgestort, gaan we in deze rubriek voor gevorderde beginners Uw aandacht vragen voor een "heugelijke gebeurtenis", de kroning van H. M.

Helaas zijn er nog minder geëmancipeerde imkers, die deze gelegenheid te baat nemen om de arme koningin gelijktijdig aan de ketting te leggen, beter gezegd, vleugellam te maken. Voor een aankomend imker is het altijd prettig als "zijn" koningin gemerkt is; onbewust zal hij haar frekwenter willen begroeten dan misschien goed is, doch dank zij het "kroontje" is zij snel herkenbaar en behoeft zo'n operatie niet zo lang te duren.

In een observatiekast, die gebruikt wordt voor instructie- en demonstratiedoeleinden dient de koningin uiteraard altijd gemerkt te zijn, anders beantwoordt zo'n kast niet aan zijn doel. Het zgn. merken vindt plaats op het borststuk van de koningin, waarvan H.M. geen enkel nadeel ondervindt.

Voor dit doel zijn zowel kleurmerken, rugnummers als combinaties van beide in gebruik; in de kleurmerken schuilt een internationale code, die als volgt luidt:
jaren, die eindigen op **0 en 5: blauw; 1 en 6: wit; 2 en 7: geel; 3 en 8: rood; 4 en 9: groen.** Rugnummers lopen van 1 t/m 99. Persoonlijk geef

ik de voorkeur aan de witte rondjes met rugnummers, die aanmerkelijk duidelijker zijn dan bepaalde donkere kleuren; bovendien kan men als er een zwerm afkomt aan de hand van de kastkaart bij voorbaat het eigendomsrecht claimen, alsmede nagaan uit welk volk ze afkomstig is. Dit geldt van zelfsprekend niet voor alle zwermen. (verklaar dat).

Voor het merken wordt de hier afgebeelde merkapparatuur aanbevolen; de koningin behoeft dan niet met de hand te worden beroerd. Na de behandeling van elke koningin **de merkapparatuur met lauw water uitspoelen of goed "doorroken"**. (gevaar voor inballen).

De merkapparatuur bestaat uit een buisje van plexiglas met netje en een stamper met een zachte schuimrubberkop.

Voor het vangen van de moer zijn diverse ingenieuze middelen in de handel, doch het allerbeste kunnen we dit buisje hiervoor gebruiken. Het is aan te raden de koningin gedurende de gehele operatie niet met de handen aan te raken (inbalgevaar).

Wil men de moer toch tussen duim en wijsvinger vatten, pak H.M. dan bij het borststuk of vleugels, doch nimmer bij het achterlijf, het kwetsbaarste gedeelte.

Zodra de moeder met de rugzijde van het borststuk (het rugschild) precies voor een "vierkantje" tegen het net is gedrukt, wordt dit van een klein druppeltje lijn voorzien; dit doen we met een lucifer, waarvan het uiteinde even in een bijgeleverd flesje lijn wordt gedoopt; niet te veel, denk aan de borsttracheeën. Met een ander lucifertje, even tegen de tong, pikken we het gereed liggende (omgekeerde) nummertje op en drukken dat voorzichtig op de lijn.

We verrichten deze operatie in een afgesloten ruimte, waar al het benodigde voor het gebruik gereed bij de hand is. Het flesje lijn plaatsen we gemakshalve in een blokje hout, waartoe daarin een uitsparing wordt geboord (zeer nuttig!).

Het netwerk van het buisje is soms van dien aard, dat het mogelijk is gebleken, dat de koningin in een onbewaakt ogenblik door een der mazen hiervan de benen neemt. Dat gebeurde mij eens bij een juist gemerkte koningin; dank zij het witte rugnummer ontdekte een omstander haar vrij snel in het hoge gras.

Een goed tijdstip om de koningin te merken is tijdens de voorjaarsinspectie, als de bijen rustig zijn en het volk op zijn kleinst is; ook verricht men deze handeling wel direct na de geboorte, hetwelk geen enkel bezwaar oplevert; gelijktijdig knippen kan men dan achterwege laten. (waarom?). Ik herinner me hierbij een bijenteeltleraar, die zulks ten gerieve van zijn leerlingen wel deed en de trieste gevolgen hiervan eerst na afloop van de handeling ontdekte. Het voor de eerste maal nummeren van de koningin is altijd een griezelige zaak; beter kunt U dat aan een meer ervaren imker overlaten en eerst in de loop van het jaar enkele malen oefenen op onschuldige darren. Als men een aantal van hen uit één volk nummert, dan ziet men ze later in alle volken terug.

Om verlies van een (voor)zwerm tegen te gaan plegen vele imkers de moeder te knippen, in welk geval één vleugeltip (± 2 mm) wordt afgeknipt. Een bekende methode is het knippen van de linker vleugel in de oneven, en de rechter in de even jaren.

Bij het knippen wordt eveneens gebruik gemaakt van het merkbuisje. Het merken en knippen is een aspect, dat thuis hoort bij de hobby-imker; overigens is het goed, dat elke imker in staat is deze handelingen te verrichten want bij bepaalde experimenten kan men aldus de resultaten van een bepaalde moeder gedurende langere tijd volgen; dit onder-

werp behoort dan ook thuis in elke beginners-cursus.

Meer professionele imkers, bij wie de honingproductie een dominerende rol speelt, houden zich over 't algemeen met deze zaken niet bezig. (zie het artikel van dhr. Boers in het novembernr. '78). Voor hen is het merken en knippen een tijdrovende en kwetsbare zaak (beschadigen, inballen e.d.), alsmede onnodig rommelen in de volken.

Ook bij het verenigen zoekt men dikwijls de oudste moeder niet meer op, men laat de keuze over aan het volk, waarbij de praktijk heeft aangetoond, dat die vrijwel zonder uitzondering uitvalt in het voordeel van de jongste telg. Tot slot nog even een verwijzing naar het recente septembernummer, waarin een humoristisch artikelje van de fam. Bone uit Ede duidelijk illustreert waar bij het afkomen van een (voor)zwerm de geknipte moeder terug te vinden is, nl. juist voor de kast; met enig geluk kan men dus en de zwerm en de geknipte moeder behouden, wel moeten dan de nodige maatregelen in het volk worden genomen wil de moeder niet andermaal verloren dreigen te gaan. Met al deze "wetenschap" kunt U overwegen of U tijdens de a.s. voorjaarsinspectie Uw koningin al dan niet zult "nummeren".

Jan van de Veluwe.

Het resultaat van jarenlange samenwerking met bijenteeltinstituten en beroepsimkers over de hele wereld.

STAPLA® - Wabe ST 6

- vervaardigd uit speciale kunststof met waslaag
- wordt door de bijen in broed- en honingkamer graag in gebruik genomen
- in elke raammaat leverbaar

- energiebesparing
- breekt niet
- makkelijk schoon te maken en te steriliseren
- productievere en sterkere volken
- was wordt een echte bron van inkomsten
- geen beperkte levensduur maar een investering voor één keer

Vraag onze prospectus aan met alle bijzonderheden en de gebruiksaanwijzing voor het overgaan van was- op Stapla-raten ST 6.

Aanvragen van handelaren worden graag tegemoet gezien.

STAPLA GmbH & Co.
 Dieselstr. 5
 6365 Rosbach v.d. H - W. Duitsland
 Tel. (06003) - 12 62

Adressen Hoofdbestuur

Voorzitter: J. J. Speelziek, Bléριοstraat 20, 207395 MN Teuge, tel. 05763-673.

Algemeen secretaresse: T. E. A. Rive-von Bönninghausen, Bijenhuis, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen, tel. 08370-12863.

Hoofd Afd. Handel en Alg. Bedrijfsleider: J. A. Krabbenborg, Bijenhuis, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen, tel. 08370-12863.

Groningen: R. H. Geskes, A. Schweitzerplantsoen 13, 9301 HA Roden, tel. 05908-19699.

Friesland: R. v.d. Hul, Bieruma Oostingweg 2, 8453 JJ Oranjewoud, tel. 05130-36449.

Drenthe: J. A. van Ee, Sparrenlaan 15, 9401 RA Assen, tel. 05920-12811.

Overijssel West: A. H. Hartman, Beukenallee 15, 8019 BA Zwolle, tel. 05200-18867.

Overijssel Oost: vacature

Graafschap en Lijmers: B. Meyerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle, tel. 05736-479.

Veluwe: H. G. Maagendans, Passavantlaan 14, 6821 JJ Arnhem, tel. 085-426780.

Betuwe: J. W. M. Janssen, J. Heijmanslaan 67, 5246 BK Rosmalen, tel. 073-419094.

Utrecht: C. Pater Jnz, Achterdijk 22, 3981 HB Bunnik, tel. 03405-1305.

Noord-Holland: Drs. P. C. Muntjewerf, Nekkerweg 66B, 1461 LE Middenbeemster, tel. 02990-23461.

Zuid-Holland: M. W. v.d. Meulen, Februariplantsoen 2, 3362 CP Sliedrecht, tel. 01840-2797.

Zeeland: J. Fluyt, Domusstraat 23, 4301 CM Zierikzee, tel. 01110-3515-3316.

Noord-Brabant: G. J. van Breukelen, D. Eyndhoutsgaarde 14, 5671 CM Nuenen, tel. 040-832747.

Zuid-Limburg: R. Th. Koek, Ambyerstr. Zuid 100, 6225 AJ Amby-Maastricht, tel. 043-623578.

Administratiekantoor: B. v.d. Velden, Verlaat 12, 3901 RG Veenendaal, tel. 08385-11173.

Adviseur: Ir. J. J. Pettinga, Tilburgseweg 32, Hilvarenbeek, tel. 013-425888.

Erevoorzitter: mr. L. R. J. Ridder van Rappard.

Ereleden: R. P. Groenveld, Ir. J. F. A. M. Mommers, Prud. de Bruyne, A. Vink.

Dagelijks Bestuur: J. J. Speelziek, H. G. Maagendans, C. Pater Jzn.

Commissie afd. Handel: C. Pater Jzn., B. Meijerman, Drs. P. C. Muntjewerf, J. F. Sikkes.

Koninginneteeltcommissie: J. v. Aarst, R. H. Geskes, Ir. J. de Ruiter, J. L. Trip, C. Roelen, Ir. J. J. Pettinga, adviseur.

Juridische Commissie: H. G. Maagendans, vacature.

Commissie van Redactie: H. G. Maagendans, C. Pater Jzn., T. E. A. Rive-v. Bönninghausen.

Commissie voor de Bibliotheek: H. G. Maagendans, vacature.

Commissie Onderwijs Bijenteelt: R. H. Geskes, C. Pater Jzn., Chr. Maillie (redacteur Contactorgaan voor Bijenteeltleraren), Ir. J. J. Pettinga, adviseur.

Commissie Nationale Honingtentoonstelling: R. H. Geskes, C. Pater Jzn.

In de onderstaande organisaties en commissies hebben voor onze vereniging de daarbij genoemde leden zitting:

Het Landbouwschap afd. Bijenteelt; de Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland; de Stichting Ambrosiushoeve: J. J. Speelziek (plv. Drs. P. C. Muntjewerf); C. Pater Jzn. (plv. R. H. Geskes); H. G. Maagendans (plv. M. W. v.d. Meulen); J. Fluyt (plv. A. H. Hartman), mevr. T. E. A. Rive-von Bönninghausen (adviseuse).

Bestrijdingsmiddelencommissie van het Landbouwschap: H. G. Maagendans.

Bestrijdingsmiddelencommissie van de afd. Bijenteelt van het Lbs.: H. G. Maagendans, R. v. d. Hul, C. Pater Jzn.

Contactcommissie Tuinbouw-Bijenteelt van het Lbs. C. Pater Jzn.

Landbouwmanifestatie Flevohof: In de werkommissie van de Stichting Bedrijfsraad heeft zitting voor onze vereniging: H. G. Maagendans.

Adviescommissie T.N.O.: H. G. Maagendans.

OFFICIELE MEDEDELINGEN

Verkorte NOTULEN van de hoofdbestuursvergadering die gehouden werd op zaterdag 25 november 1978 in het Bijenhuis te Wageningen.

Aanwezig: HH J. J. Speelziek (voorz.), W. Assink, J. A. van Ee, J. Fluyt, R. H. Geskes, A. H. Hartman, R. v. d. Hul, H. G. Maagendans, M. W. v. d. Meulen, B. Meyerman, Drs P. C. Muntjewerf, C. Pater Jzn, P. H. Ramakers. Overige aanwezigen: J. A. Krabbenborg, Ir J. J. Pettinga, T. E. A. Rive-v. B. alg. secr.

Voorz. opent de vergadering.

Notulen van de H.B. vergadering dd. 15 juni 1978: Dhr Meyerman tekent aan dat hij bij deze vergadering wel aanwezig was, terwijl dit niet is vermeld.

Ingekomen stukken: Afd. Apeldoorn biedt aan de Nationale Imkersdag 1981 te organiseren. Afd. Amsterdam neemt 1982 voor haar rekening. De briefwisseling van dhr van Daalen betr. het kastenmateriaal voor het Koninginneteeltstation wordt besproken.

Concept-jaarstukken: Omdat de stukken door tijdgebrek niet tevoren werden rondgestuurd heeft het H.B. zich geen oordeel kunnen vormen. Dhr v. d. Velden licht de stukken toe; alle afdelingen geven een kleine winst te zien.

Uitslag periodieke verkiezing Hoofdbestuursleden: Dhr Ramakers (Limburg) en v. d. Looy (N. Brabant) leggen hun functie in het Hoofdbestuur neer. Zij worden opgevolgd door resp. dhr R. Th. Koek te Amby-Maastricht en G. van Breukelen te Eindhoven. Dhr v. d. Hul (Fr), Fluyt (Zeeland) en Meyerman (Achterhoek) zijn herkozen.

Interne verbouwing in het Bijenhuis: DHH Pater en Krabbenborg lichten dit toe aan de hand van een ontwerp-tekening gemaakt door architect Beumer. De winkel zal uitgebreid worden in de richting van de hal en de inventaris worden aangepast.

Statutenwijziging: De statuten zijn niet veranderd enkel aangepast aan de nieuwe voorschriften met uitzondering van art. 6 zegt dhr Maagendans. De verandering houdt in dat buitenlanders het blad kunnen ontvangen als donateur, zonder dat zij recht hebben op een van de andere faciliteiten van de Vereniging.

Voorstellen voor de Alg. Vergadering: De vergadering vindt dat we het voorstel van afd. Nunspeet nader moeten bezien bij de herziening van het H.R. Wel zijn de aanwezigen van mening dat bij te snelle wijziging van bestuursleden, hoewel dit tegenwoordig steeds meer voorkomt, het bestuur van onze Vereniging niet is gebaat.

Voorstel van afd. Eerbeek om de contributieverhoging te koppelen aan de prijsindex. Prae-advies: Het H.B. gaat akkoord met voorgestelde regeling tot jaarlijkse vaststelling van het quotum. De prijsindex van het Centraal Planbureau zal hierbij als richtlijn worden genomen.

Voorstel Groep Noord-Holland om de verslagen van H.B. vergaderingen in te korten tot besluitenlijsten. Prae-advies. In afwachting van de herziening van het H.R. stemt het H.B. hiermee in, waarbij dhr Maagen-

dans opmerkt, dat de notulen van de Algemene Vergadering in extenso gepubliceerd moeten worden.

Voorstel 2 om de commissie Nazien Boeken te vervangen door een Rapporterings-adviescommissie. Prae-advies: Instellen van een commissie met een brede taakomschrijving ook op het gebied van algemeen beleid. De commissie zal op dezelfde wijze als voorheen de commissie Nazien Boeken rouleren. De statuten voorzien reeds in een dergelijke commissie. In het H.R. kunnen we haar taak omschrijven.

Donateurs: Uitvoerig wordt hierover van gedachten gewisseld.

Veel afdelingen hebben z.g. gastleden. Leden van een afdeling, die zich tevens hebben aangesloten bij een — meestal — actieve afdeling. Donateurs zijn mensen, die het werk van de afdeling geldelijk willen steunen maar geen stemrecht hebben, geen bijen hebben en geen aanspraak kunnen maken op faciliteiten van de Vereniging.

Pensioenregeling: Dhr Pater en Krabbenborg geven een toelichting.

Quotumverhoging: Deze zal pas in 1980 in werking treden. De inflatiecorrectie bedraagt 6% d.i. f 2,— per lid. Aangekondigde portoverhoging voor 1980 wordt geschat op f 0,50 per lid. Bijdrage in de premie voor de pensioenregeling f 1,— per lid. De verhoging zal dus f 3,50 moeten bedragen. Behalve dhr v. d. Hul gaat de vergadering ermee akkoord dit aan de Alg. Vergadering voor te stellen.

Onderwijsdag: Dhr Pater geeft een verslag van deze dag, die over het geheel genomen een succes genoemd kan worden.

Voorz. heeft plannen voor de organisatie van een Symposium over Koninginneteelt, mogelijke onderwerpen zijn: K.I. Carnicateelt, Teelt van Kaukasiërs, Hybriden in Nederland. Dhr Muntjewerf stelt voor het cursuspakket anders in te delen; b.v.: A. Introductie-cursus, B. Cursus beginners, waarbij dieper op de stof wordt ingegaan, C. Verplicht enkele jaren tussen het volgen van de cursus beginners en gevorderden. Dhr Maagendans vreest dat door de introductiecursus het tekort aan leerkrachten zal toenemen.

Voordrachten tot benoeming van leden en plv. leden in de commissies van het Landbouwschap:

Daar dhr Assink in januari 1980 zijn functie in het H.B. zal neerleggen, leek het het D.B. juist dhr Pater als zijn opvolger aan te wijzen. Enerzijds om de continuïteit van degenen, die zitting hebben in de commissie te bevorderen, anderzijds vanwege de contacten van dhr Pater op tuinbouwgebied.

Richtlijnen voor het Koninginneteeltstation. Omdat er geen duidelijke werkinstructie voor het station bestond, heeft voorz. richtlijnen opgesteld, die inmiddels door dhr Geskes zijn goedgekeurd.

Uit de vergadering komt de vraag naar voren of het station alleen in de richting van de Carnica moet werken. Dhr Maagendans zegt dat de oorspronkelijke opzet was het terugfokken en de instandhouding van het inlandse ras.

Voorwaarde voor de toewijzing van f 5.000,— uit de EEG-pot was dat het station ten goede moest komen aan alle Nederlandse imkers. Om het Zuiden hierin te betrekken namen we dhr Roelen in de Koninginneteeltcommissie op. Het zuiden dringt aan op het gelijk-trekken van bevruchtigsgelden, zegt voorz. Dhr Maagendans vindt dat eventuele financiële verliezen dan ook pondsgewijs op basis van ledental moeten worden verdeeld.

Daar dhr Ramakers de vergadering vroegtijdig verlaat bedankt voorz. hem voor hetgeen hij in Limburg deed voor onze Vereniging.

Bouwstenen voor het Beleid: Dhh Muntjewerf en v. d. Meulen vinden dat er al aan veel nieuwe dingen werd gewerkt maar moeten we niet primair het H.R. herzien en vervolgens de enquête voor de bijenhouderij van de grond zien te krijgen? Dhr Muntjewerf wijst vervolgens op de mogelijkheid om vanuit het Min. van Landbouw op 50/50 basis voorlichtingsambtenaren aan te stellen.

Dhr Pater vindt dat allereerst voorzien moet worden in opvolgers voor dhh van Os en v. Willigen, dat er vervolgens meer proeven moeten worden genomen op Ambrosiushoeve en dat bovenal de bestrijding van ziekten onze grootste aandacht vereist.

Spr. wijst er vervolgens op dat op 20 jan. a.s. een dag voor aspirant-honingkeurmeesters op het Bijenhuis wordt gehouden, die gevolgd zal worden door enige malen verplicht stage lopen bij officiële honingkeuringen.

Dhr Fluyt informeert of afd. Nrd-Zd Beveland op de Algemene Vergadering dia's kan vertonen. N.a.v. de concept Veewet stelt spr. voor Mr Mul te vragen deze op het punt van de bijen te bezien.

Ir Pettinga vindt dit de taak van de juristen van het Lbs. Dhr Muntjewerf stelt voor een werkgroep van deskundigen te vormen. Voorz. zegt dit als agendapunt in de vergadering van het Lbs te behandelen. Hierna sluit voorz. de vergadering.

BESLUITENLIJST

Voorstel aan de A.V. tot uitbreiding in het Bijenhuis van de winkelruimte en de accommodatie daarvan.

Voorstel aan de A.V. betreffende een pensioenregeling van het personeel (nog nader uit te werken) en de consequenties daarvan. Het H.B. wijst de Hr. Pater aan als opvolger van de Hr. Assink in de afd. Bijenteelt van het Landbouwschap.

De reorganisatie van het Koninginneteeltstation op Schiermonnikoog zal in de Bedrijfsraad worden behandeld.

CURSUSSEN

afdeling	adres waar U zich kunt aanmelden
Beginners:	
Heerlen	P. H. Ramakers, Kaldebornweg 92, Heerlen.
Epe	B. Klein, Papenstraat 25, Epe.
Den Haag	Mevr. E. Holleman, burg. Patijnlaan Den Haag.
Nunspeet	A. den Boer, Gerbrandystraat 150, Nunspeet.
Zelhem	B. Meyerman, Dwarsdijk 6, Halle.
Sneek	T. Bajema, St. Martensdijk 21, Scharnegoutum.
Wageningen	Hr. Evenboer Grintweg 253, 6704 AN Wageningen.
Gevorderden:	
Epe	B. Klein, Papenstraat 25, Epe.
Wageningen	Hr. Evenboer Grintweg 253, 6704 AN Wageningen.
Vlechtcurcus:	
Heerlen	P. H. Ramakers, Kaldebornweg 92, Heerlen.

VAN DE REDACTIE

Ons lid, de Hr. W. Hulscher uit Elst is geïnteresseerd in het werken met het z.g. meer-koninginnensysteem volgens de methode van Père Dugat (Le Gratte-Ciel à plusieurs Reines. De Wolkenkrabber met meer Koninginnen) en eventuele variaties daarop.

Indien er onder onze leden imkers zijn die daarmee ervaring hebben – de originele methode Dugat is voor zover bekend althans bij ons volkomen in vergetelheid geraakt – zal met de Hr. Hulscher ook de redactie daarover graag iets vernemen. Belangstellenden kunnen het voornaamste van deze methode lezen in de Jaagkieps van het julio. 1951 blz. 110.

EEN VERBLIJDEND TEKEN !

De winkel van ons Bijenhuis wordt te klein! Ja, U leest het goed. Het assortiment artikelen dat wij de leden kunnen aanbieden is zodanig uitgebreid en daarnaast is het bezoek aan onze winkel dermate toegenomen dat wij met ruimtegebrek kampen.

Het feit dat wij zijn omgezwaaid in de richting van zelfbediening maakt zowel voor het publiek als voor het bedienend personeel een ruimere en meer overzichtelijke opstelling noodzakelijk. Om onze snelgroeiende klantenkring te kunnen laten zien wat wij in huis hebben is het nodig een deel van hetgeen thans in het magazijn is opgeslagen naar de winkel over te brengen.

Zelfbediening brengt nu eenmaal een volledige presentatie met zich mee. We willen daarom ook het aantal stellingen uitbreiden. Dit brengt met zich mee dat we een inwendige verbouwing zullen moeten uitvoeren, gepaard gaande met een uitbreiding van de elektrische installatie en een geringe uitbreiding van het aantal radiatoren van de centrale verwarming. Een daartoe strekkend voorstel zal op de agenda van de Alg. Vergadering worden geplaatst.

VERKIEZING LEDEN HOOFDBESTUUR

Ons H.B.-lid voor de groep Overijssel-Oost de Hr. W. Assink heeft per 1 jan. zijn hoofdbestuurfunctie ter beschikking gesteld. Er zal in deze groep een opvolger moeten worden gekozen. Het nieuw gekozen H.B.-lid treedt voor de eerste keer af op 1 jan. 1980, de datum waarop de Hr. Assink periodiek had moeten aftreden. Afdelingen behorende tot bovengenoemde groep kunnen kandidaten stellen. De namen van de kandidaten, vergezeld van een schriftelijke verklaring dat zij bereid zijn een eventuele benoeming te aanvaarden, moeten voor 1 febr. bij het secretariaat zijn ingekomen. Indien meer dan één kandidaat wordt gesteld zal overeenkomstig het bepaalde in de artt. 15 32 en 25 sub 3 en 4 van het H. Regl. een stemming moeten plaats vinden.

Publicatie van de Directie Voorlichting van het Ministerie van Landbouw en Visserij

VERVOERSVERBOD VOOR BIJEN IN DEEL VAN LIMBURG

In Hunsel is onlangs mijtziekte geconstateerd. Teneinde de kans op verdere verspreiding zoveel mogelijk te beperken is het vanaf 12 december j.l. verboden bijen te vervoeren van en naar de gemeente Hunsel. Zoals bekend bestond in Limburg reeds een vervoersverbod voor het gebied dat als volgt is begrensd: – te beginnen in de gemeente Eijsden bij de Maas bij grenspaal 45 en vanaf dit punt de Maas volgen tot aan de Recreatieplas, Recreatieplas, Schaapbroekweg, Stationstraat, rijksweg richting Heer tot aan de kruising met de Bronckweg, Gronsvelderweg, Dorpsstraat tot aan rijksweg Maastricht/Vaals, deze rijksweg volgen in oostelijke richting tot aan de kruising met de rivier de Gulp, de Gulp richting rijksgrens, de rijksgrens vanaf grenspaal 17 tot aan grenspaal 45.

Nosema-enquête in de provincies Groningen en Drenthe

VOORGESCHIEDENIS

Als er moeilijkheden zijn met de bijen komen de imkers met mededelingen en vragen bij hun H.B.-lid of bijenteeltleraar, die hen zo veel mogelijk met zijn advies voorlicht en notities maakt van de verstrekte gegevens.

Als dan in een week tijd van 7 imkers in de provincie Groningen genoteerd werd dat zij samen van 108 volken 64 dood hadden, waarvan 3 imkers met alles dood dan slaat je de schrik om het hart. Nog dezelfde week werd een serie vragen opgesteld en naar de secretaris van het Kringbestuur gezonden met het verzoek deze vragenlijst met een bijbehorende brief te vermenigvuldigen en aan de afdelingen toe te zenden, die voor verspreiding onder hun afdelingsleden moesten zorgen.

Enige dagen daarna werd ook door het H.B.-lid de heer Van Ee te Assen de vragenlijst in de provincie Drenthe verspreid. We zouden kontakt met elkaar houden bij het verwerken van de ingezonden gegevens. Als er meer tijd voor voorbereiding zou zijn genomen zou de vragenlijst vollediger hebben kunnen zijn.

Maar achteraf blijkt dat het grote nut er van is geweest dat ieder met de neus op de feiten werd gedrukt. Veel ongeruste vragen moesten telefonisch beantwoord worden.

Zeker, alle volken die als dood gemeld werden, behoeven niet dood te zijn gegaan aan Nosema, maar een zo massale sterfte als voorjaar 1978 te zien gaf bij zoveel imkers moet toch grotendeels toegeschreven worden aan deze ziekte omdat vele verschijnselen daarop wijzen, en de omstandigheden in najaar 1977 en voorjaar 1978 gunstig waren voor het ontstaan er van.

Het summier overzicht dat onze algemeen voorzitter, de heer Speelziek uit onze gegevens putte en op de Imkersdag te Boskoop aan de aanwezigen gaf, is ingeslagen. Geen wonder als hij er uit opmaakt dat alleen in de provincie Groningen en Drenthe $\pm$ 1000 volken ten onder zijn gegaan.

Er moest en moet dus wel iets aan gedaan worden.

We zullen hieronder enige gegevens uit de verstrekte antwoorden vermelden. Om alles te ver-

melden zou te veel ruimte van het Groentje vergen. We zijn er al blij mee dat de redactie ons ruimte hiervoor wil afstaan opdat ook in de andere provincies de imkers hun conclusies kunnen trekken uit onze gegevens.

Vraag 1 t/m 5. Deze hadden betrekking op het aantal ingewinterde volken, hoeveel dood, hoeveel darre-broedig, monsters opgezonden, zo ja wat werd daarvan het resultaat.

Van de ongeveer 300 imkers in de provincie Groningen zonden echter maar 100 hun formulier ingevuld terug.

In de provincie Drenthe met $\pm$ 350 imkers was dit aantal 114.

Beide dus ongeveer één derde deel.

Groningen: 55 imkers met 436 volken hadden
148 dood = 24%

45 imkers met 228 volken hadden
geen dood

Samen 100 imkers met 664 volken hadden
148 dood = 22%

Drenthe: 61 imkers met 469 volken hadden
153 dood = 32%

53 imkers met 297 volken hadden
geen dood

Samen 114 imkers met 766 volken hadden
153 dood = 20%

Uit dit overzichtje blijkt dat het aantal dode volken van beide provincies relatief bijna gelijk was. Is dat allemaal Nosema? Daarbij moeten we een groot vraagteken zetten, want het aantal imkers dat monsters opzond naar het Bijenteeltconsulentschap bedroeg in Groningen 7, waarvan 6 Nosema, en in Drenthe was dit aantal 4.

Deze 11 imkers kregen van het Bijenteeltconsulentschap een begeleidende brief waarin maatregelen stonden die zij moeten nemen voor ontsmetting. De overige 105 imkers, die geen monsters opstuurden krijgen die brief dus niet en zij imkeren waarschijnlijk verder met hun besmette materiaal zodat zij grote kans lopen een volgend jaar met gelijke omstandigheden weer dode volken te krijgen.

In de afdelingsvergaderingen moet dit onderwerp op de agenda gezet worden, zodat zoveel mogelijk voorlichting kan worden gegeven. Het moet niet meer voorkomen dat men in oktober begint met inwinteren. Er waren zelfs 3 imkers

die in november pas klaar waren. Dan **vraagt** men om dode volken. Men moet vóór 1 oktober klaar zijn.

Vraag 6. Hebt U vóór de winter kleine volken verenigd?

Gr(oningen) 19 D (D = van de groep met dode volken)
11 G (G = van de groep met gezonde volken)

Drente (Dr.) 13 D en 13 G

Vraag 7. Wanneer bent U begonnen met inwinteren?

Gr.D. 12 vóór september
16 tussen 1 en 15 september
20 in de 2e helft v. september
7 in oktober

Gr.G. 39 in 1e helft v. september
2 in 2e helft v. september

Dr.D. 5 vóór september
24 in 1e helft v. september
30 in 2e helft v. september
2 in oktober

Dr.G. 6 vóór september
24 in september
7 in oktober

Vraag 8. Hoeveel suiker hebt U gevoerd?

Gr.D. 25 minder dan 12 kg
3 20 kg

Gr.G. 20 minder dan 12 kg
1 met 25 kg
De overigen daar tussen in.

Dr.D. 22 minder dan 12 kg
1 met 20 en 1 met 25 kg

Dr.G. 22 minder dan 12 kg
1 met 25 kg
De overigen daar tussen in.

Vraag 9. Gebruikt U blikjes of repen?

Gr.D. 20 blikjes 20 met repen. De overige beide.

Gr.G. 16 blikjes 20 met repen. De overige beide.

Dr.D. 35 blikjes 16 met repen. De overige beide.

Dr.G. 28 blikjes 14 met repen. De overige beide.

Vraag 10. Schraapt U regelmatig propolis weg?

Gr.D. 22 ja 32 nee **Gr.G.** 16 ja 27 nee
Dr.D. 44 ja 15 nee **Dr.G.** 28 ja 22 nee
De overige: zo nu en dan of niet ingevuld.

Vraag 11. Voert U vóór het inwinteren een tijd met kleine beetjes of er na?

Gr.D. 27 er voor en 1 er na
Gr.G. 27 er voor en 3 er na.

Dr.D. 54 er voor en 3 er na.

Dr.G. 51 er voor en 2 er na.

De overige niet ingevuld.

Vraag 12. Hebt U middelen tegen Nosema gebruikt?

Gr.D. 1 (superol) **Gr.G.** 3
Dr.D. 8 **Dr.G.** 2

De overige gebruikten niets.

Vraag 13. Is er tijdens of na het inwinteren nog stuifmeel binnengekomen?

Gr.D. 37 **Gr.G.** 30 **Dr.D.** 45 **Dr.G.** 36
De overigen niet of niet gezien.

Vraag 14. Wanneer was U klaar met inwinteren?

	Gr.D.	Gr.G.	Dr.D.	Dr.G.
Vóór 1 okt.	39	39	33	64
1 - 15 okt.	6	1	26	7
16 - 31 okt.	6	5	3	0
in nov.	4			

Op de heide stonden uit Groningen 35 en uit Drente 39 imkers.

Van de Groninger imkers met dode volken was het aantal imkers 23 met samen 147 volken, waarvan 77 dood. Dat is **ruim 52%**.

Van Drente is dat aantal niet bekend, maar we mogen veronderstellen dat ook dat percentage ongeveer zo hoog ligt.

Vraag 15. Hoeveel weken stonden Uw bijen op de heide?

Gr.D. 6 minder dan 4 weken
7 4 weken

10 langer dan 4 weken

Gr.G. 8 van 4 weken
4 meer dan 4 weken.

Dr.D. 3 korter dan 4 weken
18 4 weken

7 langer dan 4 weken

Dr.G. 1 van 2 weken
10 langer dan 4 weken

Vraag 16. Allen die korter dan 4 weken op de heide stonden, waren eerder teruggegaan door slecht weer en daarvoor slechte dracht.

Vraag 17. Hebt U heidehoning kunnen slingeren?

Groningen 9 imkers. Drenthe 1 met raathoning, 2 goed en 34 weinig of niets.

Vraag 18. Opbrengst heidehoning gemiddeld per volk?

Groningen: 3 met 2 kg, 3 met 4 kg, 2 met 8 kg en 1 met 15 kg

Drenthe: 2 met 8 kg, 1 met 12½ kg, 1 met 20 kg en de overigen 0-6 kg.

Vraag 19. Hoe was de stand van het broed ?

Gr.D. 5 goed, 9 matig, 4 slecht, 5 geen broed meer.

Gr.G. 0 goed, 3 matig, 3 slecht, 3 geen broed meer en 3 niet beantwoord.

Dr.D. 5 goed, 17 matig, 10 slecht, 5 geen broed meer.

Dr.G. 1 heel goed, 6 goed, 16 matig, 10 slecht, 5 geen broed.

Vraag 20. Hebt U op de heide nog moeten voeren ?

Groningen 4 ja, 27 nee.

Drenthe (**G.**) 3 ja, 26 nee.

Dr.D. 15 ja, 22 nee.

Vraag 21. Wanneer kwam U van de heide thuis ?

Gr.D. 22 in september, 1 in oktober

Gr.G. 11 in september.

Dr.D. 4 in augustus, 31 in september en 2 in oktober

Dr.G. 4 in augustus, 34 in september, 1 in oktober

Vraag 22. Wanneer was U klaar met voeren ?

Gr.D. 8 in sept. 13 in okt., 2 in november.

Gr.G. 6 in sept. 5 in okt.

Dr.D. 29 in sept. 32 in okt.

Dr.G. 25 in sept., 24 in okt., 4 in november

Er was gelegenheid voor ieder om op de achterzijde van het formulier toelichting te geven of iets anders te vermelden dan werd gevraagd. Dat laatste was het interessantste gedeelte van de enquête. Enkele voorbeelden:

1. **Propolis** is antiseptisch en beschermt dus tegen ziekte.

Niet wegnemen, want anders gaan we tegen de natuur in.

Afhalen want het is lastig.

2. Natuurlijk is het slechte weer in najaar 1977 en voorjaar 1978 de grootste schuld aan de ontwikkeling van de Nosema. Maar wat denkt U van het volgende:

"Het komt van dat bitter maken van de suiker. Want vroeger hadden we er niet zoveel last van."

Maar zou het dan ook niet kunnen zijn dat wij er niet voldoende of niets aan doen. Dan breidt zich zo'n ziekte natuurlijk naar hartelust uit. (Enquêteurs)

3. "Mijn dode volken hadden nog wel stuifmeel en zelfs broed."

Daar kan niemand zo maar een verklaring van geven. Zou het dan niet beter geweest zijn van dergelijke volken ook monsters op te sturen ?

4. Als we in een drachtloos najaar, zoals 1977, de bijen gaan voeren om ze in het broed te houden, dan wordt de stuifmeelvoorraad aangesproken. Het kan zo erg zijn dat de voorraad geheel opraakt zodat in het voorjaar nog maar weinig of niets meer over is. Is dat voorjaar dan slecht dan gaan de volken die besmet zijn met Nosema in ieder geval al dood. Dan zijn we dus weer "tegen de natuur ingegaan". Het zou dan misschien beter zijn wat voorzichtiger te zijn met voeren of meteen een eiwithoudend produkt er bij voeren.

5. Velen vragen: wat moeten we doen als onze volken Nosema hebben ? Als U monsters opstuurt naar het Bijenteeltconsulentschap te Hilvarenbeek krijgt U een brief toegestuurd met alle inlichtingen die nodig zijn, als Uw bijen werkelijk Nosema hebben. Gemakkelijker kan niet. Maar als zo weinig imkers met dode volken monsters opzenden, knoeien we verder en komt er nooit een eind aan deze ziekte, ja, het zou best kunnen zijn dat we dan nog meer dode volken krijgen, want ook de bijen van de nu nog gezonde volken kunnen aangetast worden.

Misschien zou het ook wel goed zijn dat vele wenken uit het epistel van de heer Pettinga in dit winterseizoen in het Groentje werden gepubliceerd. Er zullen vast wel velen zijn die er wat aan zullen hebben.

Maar sommigen hebben we al horen zeggen: "Wat een werk dat ontsmetten. Maar wat moeten we dan met al die ramen met voer ?"

Ons antwoord is dan steeds: Uitsnijden, in een groot vat, bijv. een oude wasketel doen en opkoken. De was drijft dan boven. Als die waslaag afgekoeld is, kan hij worden afgenomen, weer opgewarmd worden en door enige keren zeven en afkrabben krijgt U dan een plak was die U aan het Bijenhuis kunt verkopen. En de suiker dan ? De suikeroplossing onder de waslaag is gekookt, kan dus weer aan de bijen opgevoerd worden. Maar... als U dat spul dan ziet, dan zult U best kunnen zeggen: Dat zullen ze wel niet lusten. Gooi het dan maar weg. Nog een belangrijke vraag van de enquêteurs: "Hoeveel volken zijn er later nog dood gegaan, nadat het formulier al opgezonden was ? En hoeveel dode volken hadden de imkers die geen formulier hebben teruggezonden ? Dat zijn er 2 maal zoveel als de wel ingezonden formulieren.

De enquêteurs,
J. A. van Ee
R. H. Geskes.

Gesprokkeld uit de Bijenliteratuur

door J. A. Zoet, Nieuw - Venneep

ZUURGRAAD NEERSLAG

In het artikel „Nogmaals de bijenweide“ (1977/12) wordt op prachtige wijze uiteengezet welke processen de nektargift van de planten beheersen.

Nectar bestaat uit een waterige oplossing van koolhydraten en de reactie is zuur tot neutraal met pH waarden van 2,7 tot 6,4.

In het blad Natuur en Milieu (1977-6/7) wordt uitgebreid aandacht besteed aan de verzuring van neerslag, hetgeen verstrekken gevolgen kan hebben op de ontwikkeling van flora en fauna.

De zuurgraad van een vloeistof wordt aangegeven met het symbool pH; het tegenovergestelde van zuur noemen we base. In vrijwel alle vloeistoffen met als hoofdbestanddeel water is altijd wel een weinig zuur of base aanwezig. Een vloeistof heet neutraal als er evenveel zuur als base aanwezig is, de pH is dan gelijk zeven.

Hoe zuurder de vloeistof, des te lager de pH. Regenwater bevat van nature nauwelijks zuur hetgeen betekent dat de pH rond de neutrale waarde „zeven“ zou moeten liggen.

Uit een groot aantal waarnemingen over de gehele wereld is echter gekonstateerd dat de zuurgraad van neerslag vanaf het midden der vijftiger jaren sterk is toegenomen. Deze toename viel samen met de industriële expansie na de tweede wereldoorlog. De verzuring wordt namelijk veroorzaakt door zwaveldioxyde (vrijkomend na verbranding van fossiele brandstoffen) en stikstofoxyden (verkeer). Als deze stoffen in aanraking komen met wolken-regendruppeltjes kunnen ze worden omgezet in zuren.

De effecten van deze luchtverontreiniging kunnen zich op grote afstand van de bron doen gelden omdat de wind voor het atmosferisch transport zorg draagt.

Door de uitlopende werking van zure neerslag is het calciumgehalte van veel oppervlaktewater in Skandinavië sterk toegenomen en is door het verminderde calciumgehalte van de bodem een verminderde houtgroei gekonstateerd. Ook jonge planten vertoonden, in aanraking met zure neerslag gebracht, een duidelijk mindere groei.

Een ander gevolg van zure neerslag is een veranderde vegetatie. Kalkminnende planten krijgen het moeilijk of verdwijnen door uitloging van de bodem en maken plaats voor zuurminnende planten. Vooral in gebieden waar géén aanvullende bemesting mogelijk is, denkt u in dit verband aan de kostbare zgn. woeste gronden met oorspronkelijke begroeiing, zal dit proces voortgaan.

We zullen ons moeten afvragen in hoeverre de relatie tussen planten en insecten door dit gewijzigd beeld wordt aangetast.

VOEDSEL STRATEGIE

Door de eeuwen heen vliegen de bijen uit op zoek naar voedsel en in die tijdspanne is er tussen bloemen en bijen een code zonder woorden tot stand gebracht, een code waarin de bloem het bestuivend insect door middel van extra geaksentueerde kleursignalen vertelt waar zich de nectar bevindt.

Daarna (of daarbij) hebben de bijen zich de mogelijkheid eigen gemaakt om onderscheid te maken tussen verschillende bloemen, om de typische bloemengeur over te brengen, om zich de plaats van de nektarbron te herinneren en om deze kennis via een dans aan medebewoners van de staat door te geven. Ook zijn ze er in geslaagd om de waarde van de nectar te bepalen via het suikergehalte van het bloemenvocht.

Op deze wijze is het de bijen gelukt het voedsel verzamelen tot in hoge mate te perfectioneren, waarbij de verspreiding van de soort *Apis* vanuit Azië naar gebieden met een ander klimaat of later optredende klimaatwijzigingen mede een rol zal hebben gespeeld.

Het is duidelijk dat door het verdwijnen van bepaalde planten uit een omgeving waar ze van oudsher aanwezig zijn geweest, de relatie met de bestuivende insecten wordt verstoord.

Gelukkig bezitten de bijen een enorm aanpassingsvermogen want hoewel er verschillende soorten tot ontwikkeling zijn gekomen, die alle een specifieke aanpassing vertonen bij de natuurlijke omstandigheden uit hun omgeving, zijn

de bijen door de mens her en der over de aarde verspreid en . . . met redelijk sukses.

We hebben in Nederland een periode gekend dat de Italiaanse bij favoriet was en veel werd ingevoerd. Een bezwaar bleek echter dat reeds zeer vroeg in het jaar een groot broednest werd gevormd (denk aan het klimaat in hun brongebied) dat vaak aanleiding gaf tot grote broedsterfte door afkoeling bij laat optredend koud voorjaarsweer. Cijfers tonen aan dat de Kaukasische bij zeer goed bestuivingswerk verricht op de Rode Klaver en bij dit gewas hogere opbrengst geeft dan een bij uit Midden Rusland, terwijl het bij de Lindedracht juist tegengesteld is. De Noordelijke bijenrassen onderscheiden zich volgens Bilash van de Zuidelijke rassen door een grotere weerstand tegen slechte weersomstandigheden en een betere uitwintering, terwijl de Zuidelijke rassen zich beter te weer stellen tegen vijanden en minder vatbaar zijn voor ziekten die in de Zuidelijke regionen meer voorkomen dan in de Noordelijke.

Watkins bracht het in 1958 als volgt onder woorden:

Het is meer en meer duidelijk dat een bijenras dat zeer efficiënt werkt in een bepaald gebied minder geschikt is voor gebieden met afwijkende omstandigheden (waaraan ik zou willen toevoegen: om een optimale oogst te halen). De relatie tussen bestuivend insect en z'n vertrouwde omgeving blijkt hieruit duidelijk.

PENNCAP-M

Behalve de eerder aangehaalde aantasting van het milieu zijn bestuivende insecten verder blootgesteld aan het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen of insecticiden. In Amerika heeft een nieuwe ontwikkeling plaats gevonden

die de gemoederen bezig houdt en verstrekende negatieve gevolgen heeft voor de bijenteelt aldaar.

Er is een nieuw insecticide op de markt gebracht onder de handelsnaam Penncap-M. De basis wordt gevormd door de vloeistof Methyl Parathion, welke zeer giftig is voor insecten maar ook voor de dieren die deze insecten weer op hun menu hebben staan.

Het nieuwe van dit produkt zit echter in de verpakking. Men is op een idee gekomen om de minuscule druppeltjes Parathion te omgeven met een filmlaagje plastic. Voor de gebruikers biedt deze verpakking twee opvallende voordelen. Het produkt is veiliger bij de verspreiding en ten tweede is het langer werkzaam omdat de giftige stoffen slechts langzaam worden afgegeven, waardoor schadelijke insecten over een langere periode kunnen worden bestreden.

De minuscule druppeltjes hebben de grootte van stuifmeelpartikeltjes; haalbijen die stuifmeel verzamelen op met dit middel bestoven/bestrooid gewas leven nog lang genoeg om de pollen in het broednest te brengen. Jonge bijen hebben veel stuifmeel nodig voor de aanmaak van voedselbrij en nu begrijpt u hoe catastrofaal het gebruik van dit middel voor de bijenteelt kan worden. Niet alleen de haalbijen, maar ook jonge huisbijen en het broed kunnen in sterke mate het slachtoffer worden. Door gebruik van besmet stuifmeel is in het voorjaar 1977 zelfs hernieuwde sterfte geconstateerd bij volken die in het voorafgaande jaar in de nabijheid van met Penncap-M bestoven gewas waren geplaatst.

Op aandrang van bijenteeltorganisaties in de staat Washington zijn voor het gebruik van dit middel beperkende maatregelen van kracht geworden (Gleanings 5-7/77).

Onderwijs - Voorlichting en Demonstratie

EEN HONINGWIKKEL

Ons Bijenhuis gaat steeds verder met het ontwikkelen van nieuwe artikelen die de imkers ten dienste kunnen staan bij het bijenhouden en de verkoop van honing. Zo heeft de heer J. Krabbenborg een HONINGWIKKEL ontworpen, eenvoudig maar smaakvol. Speciaal voor Nederlandse HONING en bedrukt met een duidelijke tekst met informatie voor de consument

over het gebruik van honing. De naam zegt het al, de wikkel is bestemd om de honing in te verpakken. De prijs is billijk, 500 stuks voor f 15,—. Kleinere aantallen 5 ct per stuk. De prijs kan dus voor niemand een bezwaar zijn. Vermelden we dan ook nog dat er een nieuwe honingbrochure in voorbereiding is welke straks zeker bij consument en imker in een behoefte zal voorzien.

C.P.

HECHTHOUT OF VUREHOUT

Op een van de bijenmarkten hoorde ik van collega-imkers nogal negatieve geluiden over kasten van hechthout, zoals die momenteel door het Bijenhuis worden geleverd. Op mijn vraag of men de hechthouten kasten zelf in gebruik had, reageerde men met een "Nee, natuurlijk niet".

Nu is kritiek helemaal niet erg, maar wel als men spreekt over zaken die men zelf niet of nog niet in de praktijk heeft beproefd. Het kiezen van een kast wordt dan wel enigszins zwart-wit voorgesteld. Zelf heb ik nu zo'n jaar of tien met hechthouten en vurehouten kasten gewerkt bij een bestand van ± 30 volken. Als materiaal bevalt hechthout mij goed, geen last meer van noesten, scheuren, krimpen en trekken.

Ik fabriceer mijn kasten zelf, alles gewoon koud op elkaar gespijkerd. Wel verlijmd met constructielijm Ceta-Bever. Met hoekveranding is een en ander natuurlijk nog steviger. Hechthout is in verschillende kwaliteiten verkrijgbaar. De goedkopere soorten hebben het nadeel dat de deklaag soms dun en kwetsbaar is. Het bezwaar van hechthouten kasten kan zijn: te dicht, meerdere verlijmde lagen, zodat de vochtregulatie moeilijk wordt. Vandaar bodemventilatie t.w. twee gaten voor en twee achter elk met een diam. van 80 mm. gaasmaaswijdte 3 mm. De vliegspleet is 's winters geheel open. Condensatie water loopt goed af (altijd hellend opstellen). Het materiaal is uitstekend weerbestendig. Ik heb mijn kasten bijna het gehele seizoen in de polders staan in weer en wind.

Mijn collega-bijenteeltleraar de Hr. Pries te Zwolle werkt eveneens met W.B.P. multiplex-kasten. Hij bezit gemiddeld 25 volken. Met de bodemventilatie overtreft hij mijn kasten. Hij komt tot een oppervlakte van rond 200 cm². per kast. Ook de Hr. Pries, bouwkundige (houtexpert) is tevreden over deze kasten. Mocht iemand problemen hebben met hechthout dan is hij altijd van harte welkom om eens een kijkje te komen nemen op mijn stand.

Ter afsluiting: Ik heb met veel genoegen in het Groentje van 11-11-'78 het artikeltje van de Hr.

Boers over een moderne bedrijfsmethode gelezen. Deze methode wordt door mij reeds een jaar of vijf gebruikt. En inderdaad is deze methode zonder meer ook in ons land te gebruiken mits men maar tijdens langdurige drachtloze perioden zoals b.v. gedurende deze zomer, niet vergeet te voeren. Persoonlijk voldoet mij het voerraam met droge suiker goed.

Voor imkers met enkele tientallen volken levert b.v. het breken van doppen op slechts één raam een enorme tijdsbesparing op. Zonder deze methode zou het voor mij onmogelijk zijn in de mij beschikbare tijd al mijn volken te behandelen en over het algemeen een goede honing-oogst te verkrijgen.

G. C. Barendse
Zwaluwstraat 20
8094 AE Hattenerbroek (Gld.)
Tel. 05207 - 1291

DE AALSTER METHODE ÉN WAKKERE WILLEM

Volledig vertrouwend op het oordeel van de lezer neem ik eigenlijk alleen nogmaals de pen op omdat het zet- en typeduiveltje zijn werk tweemaal deed.

De goede lezers onder u hebben ongetwijfeld opgemerkt dat het mis was bij de punten 2 en 10 van de twaalf handelingen.

Mijn bedoeling was gedrukt te krijgen:

2. Verenigen van
hoofdvolk met de
kunstzwerm o.i.d.
of volken verko-
pen. (kan ook in
de herfst)
en	2. Verenigen van
hoofdvolk met
hulpvolk en (zo
mogelijk !) stuif-
meelramen con-
serveren.
10. Klaarmaken voor
de hei.	10. Klaarmaken voor
de hei met behulp
van het hulpvolk.
Hulpvolken af la-
ten vliegen op de
heidevolken en
hulpvolken daarna
naar huis en voe-
ren.

Tot zoverre de correctie.

En nu ik dan toch schrijf ga ik er maar even mee door. Om bij de lezers de door S. opgeroepen vraag of uw afdeling handel wel het goede spul verkoopt als u om carbol vraagt te beantwoorden, heb ik enige literatuur uit de vlak na Minderhoud-periode geraadpleegd. Bijna moderne literatuur dus. Een redelijk goede samenvatting vindt u in "Haltung und Zucht der Biene" van Zander-Bötcher.

Op blz. 28, 9e druk 1971 vindt u o.m. dat ruw, rood carbolzuur inderdaad te verkiezen is boven het veel minder werkzame phenol, eertijds door dr. ir. Minderhoud aanbevolen.

Veel plezier heb ik gehad bij en van het weer eens nalezen van "Willem word wakker".

Wat Willem schrijft op blz. 21, jg 1960 - 2 over koninginneteelt leest u maar even na.

Sprekende over de propaganda die de Vereniging tot Bevordering etc. voor de Aalstermethode maakt schrijft hij: "... Ze doen dit natuurlijk in de eerste plaats omdat de methode goede resultaten geeft, omdat ze vooral de beginner een vaste lijn geeft en omdat men binnen zekere grenzen het zwermen in de hand heeft (wie heeft het daar over bruidszwermen?) en ook de man, die zich alleen zaterdags en/of zondags met zijn bijen kan bemoeien, met deze methode uitkomt. Er zijn natuurlijk bezwaren..."

Eén van Wakkere Willems bezwaren was het niet verrichten van selectie bij het klakkeloze navolgen. Hij gaat daartoe afleggers maken. Kennelijk is het opstaan om acht uur nog niet laat genoeg voor Willem om helemaal wakker te zijn. Als hij dat geweest was had hij misschien bedacht dat als je selectie wilt plegen je van de volken met de beste moeren twee dagen eerder een veger maakt dan van de rest. Op de voor die eerste volken 13de dag doppen breken en rijpe moeren uittemen. Deze moeren na het wegbreken van alle doppen in laten lopen in de volken met doppen van 11 dagen oud.

Willem haalt veel, héél veel overhoop wat nu, na bijna 20 jaar, helaas nog zeer aktueel is. Hij schrijft op blz. 6 van jg 1961 - 1 iets over germanismen en tenslotte eindigt hij zijn rubriek met: "... blijkt dat de opvattingen en zienswijzen naar voren gebracht in de rubriek "Willem word wakker" op de essentiële punten op wonderbaarlijke wijze aansluiten op hetgeen Broeder Adam op grond van een 40-jarige ervaring met een groot aantal volken tijdens deze voordracht heeft gezegd". En daarna laat hij Broeder Adam aan het woord.

Maar ondertussen blijft het merkwaardig, hóógst merkwaardig dat juist Boers, een beginnend pupil uit de school van de heer Speelziek, met zijn artikel bewijst dat hij wijfelend elders een

methode zoekt, in plaats van uit de zekerheid van de Aalstermethode, waarnemend en beoordelend, deze methode aanpast aan zijn bijen, zijn visie en zijn mogelijkheden. Inderdaad had Wakkere Willem gelijk toen hij, letterlijk schreef: "Gebruik hem, maar doe het met verstand en met het oordeel des onderscheids.

J. Duijvetter

medewerker cons. in A.D. v. Bijenteelt

P. S. Als één uwer Jan van de Veluwe eens mocht ontmoeten zou u hem dan willen vertellen dat de door hem aanbevolen stuifmeelconserveringsmethode van Kostecki voor zover ik kan nagaan door Minderhoud uit B. op Z. al toegepast werd en zeker sinds het begin der zestiger jaren door ons consulentschap wordt gepropageerd?

J. D.

Tenzij geheel nieuwe gezichtspunten naar voren worden gebracht wordt de discussie, mede met het oog op de beschikbare ruimte, nu definitief gesloten.

Red.

WEERWOORD OP DE AALSTERMETHODE III.

Alhoewel het niet mijn gewoonte is om op uitlatingen in een artikel over een bepaald onderwerp in te gaan, is de heer C. J. van Schip m.i. net iets te ver gegaan om hier het zwijgen aan toe te doen.

Allereerst enige opmerkingen vooraf. De benaming "methode v.d. Palen" is door mij niet als zodanig naar voren geschoven. Ik werk reeds jaren met een separator ter voorkoming van bruidszwermen en steeds met goed gevolg. Ik heb hierover al meer dan 10 jaar geleden eens een artikeltje geschreven in het maandblad van wat genoemd worden "de zuidelijke bonden". Hierop is toen geen reactie gevolgd. Op verzoek van een der assistenten van het Rijksbijenteeltconsulentschap heb ik in 1975 hierover weer eens geschreven. Hierop is wel gereageerd, zowel pro als contra. Ik vind dit een goede zaak en alleszins toe te juichen.

Nu terug naar de zaak waar het om gaat. Het is een algemeen bekend feit dat het vaak afvliegen van een bruidszwerm als een der nadelen van de Aalster methode wordt beschouwd. Wanneer er nu pogingen worden ondernomen om dit nadeel op te heffen kan dit m.i. alleen maar positief worden benaderd, ongeacht of de resultaten al of niet gunstig zijn. Om een dergelijk pogen als "gepruts" te be-

titelen vind ik geen positieve benadering en geheel misplaatst.

Ik vraag me af of het luisteren naar tuten, het, nadat een jonge koningin is uitgelopen, breken van doppen enz. niet meer gepruts is dan het leggen van een separator voordat een jonge koningin is uitgelopen. Welke garantie kan de heer van Schip geven dat bij de door hem gevolgde werkwijze geen bruidszwermen kunnen afkomen. Die garantie heb ik bij mijn manier van werken in ieder geval wel. Het is ook de enige geschikte methode van bruidszwermverhindering voor imkers die geen kunstzwermen maken doch alleen de oude koningin uit het volk verwijderen en de doppen laten aanzetten. Ik ben zo 'n imker en om welke reden ik dat doe doet hier niet terzake.

Tot slot nog dit, als wat dan genoemd wordt de methode v.d. Palen waard wordt geacht om in de laatste uitgave van "Bijen houden met Succes" te worden opgenomen (en niet op mijn verzoek of met mijn voorkennis), mag toch wel worden aangenomen dat voor de imker de methode zodanig bruikbaar is, dat toepassing hiervan niet als "gepruts" behoort te worden aangemerkt.

L. N. van der Palen,
Eindhoven.

MAXIMAAL WINTERGEBRUIK ?

In het maandelijks opfrissertje van september '78 wordt als maximum wintergebruik 10 kg. aangegeven en als totale veilige behoefte 12 kg. Naar mijn mening is dit niet juist !

Als beginnend imker werd ik geconfronteerd met zeer uiteenlopende cijfers, die personen en boeken noemen over de noodzakelijke voorraad wintervoer. Ik besloot het zelf uit te zoeken. Vorig jaar winterde ik mijn drie volken in op 16 ramen met ± 24 kg. voer. Gedurende de winterperiode heb ik regelmatig de kasten gewogen zonder de bijen te storen (weegnauwkeurigheid $\pm 0,5$ kg.).

Het resultaat. Aannemende dat er tot 1 maart geen broed van betekenis is, is het voerverbruik gelijk aan de gewichtsvermindering van de kast.

Gemiddeld voerverbruik van de drie volken van 1 oktober tot 1 maart is 7 kg. of wel 1,4 kg. per maand. Van 1 maart tot 1 mei, toen het minimum-kastgewicht werd bereikt, is de situatie ingewikkelder en moet met enkele schattingen het voerverbruik berekend worden. In deze pe-

riode verdwijnen oude bijen, wordt water, nektar en stuifmeel gehaald en omgezet in broed. Het voerverbruik is daarom groter dan de gewichtsvermindering van de kast.

Vergelijk ik de situatie van eind april met die van begin maart dan schat ik dat:

1. de volksterkte is toegenomen met 15.000 bijen, gewicht 1,5 kg.

2. het broednest is uitgebreid tot een oppervlak gelijk aan 6 b.k.-ramen (gemiddelde legcapaciteit 1500 eieren per dag) gewicht van het broed (van dag 8 - 21) $2/3$ maal 6 maal 0,5 kg = 2 kg.

3. de stuifmeelreserve even groot is.

Het extra gewicht aan broed en bijen is dan 3,5 kg. De gemeten gewichtsvermindering was gemiddeld 5 kg. Het gemiddeld voerverbruik van 1 maart - 1 mei is 8,5 kg. Het maximale voerverbruik zal afhankelijk van de volksontwikkeling en het weer nog wel enkele kg. meer kunnen zijn b.v. 11 kg.

Zo kom ik van 1 oktober - 1 mei op een werkelijk gebruik van gemiddeld 15,5 kg (14,5, 15,5, 16,5 resp.) en een geschat maximum van 18 kg. Het opfrissertje komt voor deze periode tot 7 kg. maximaal. Is in mei de maximale behoefte 3 kg. dan komt, met een reserve van 2 kg. de totale veilige behoefte op 23 kg. in plaats van op 12 kg. Wat is werkelijk maximaal ?

Verderop in het artikel staat over het feit dat kleine volkjes relatief meer voedsel gebruiken dan grote, de zin: "en uiteraard doorgaans minder succesvol overwinteren". Het "uiteraard" doet veronderstellen dat het onmiddellijk duidelijk is waarom.

Zelf verklaar ik het door te bedenken dat er per bij minder voedsel wordt verteerd. Dit zal, denk ik, de bij sparen en zeker een minder grote opeenhoping van onverteerde resten geven. Er is een tweede factor, die niet direct met het voerverbruik samenhangt, maar die wellicht nog belangrijker is. In een groot volk is een veel grotere stille reserve aanwezig in de vorm van het vet-eiwitlichaam. (Beide factoren zijn wellicht van grote invloed op de nosema). Het vet-eiwitlichaam wordt overigens aangetast door het voeren van suiker.

Daarom heb ik deze zomer één volk tijdens de drachtloze periode voor wintervoerproductie gebruikt om bijen die van de heide komen beter te kunnen inwinteren. Het kost extra suiker en moeite maar het vet-eiwitlichaam is van groot belang in het vroege voorjaar. Ik heb bemerkt dat de volken die zich in het vroege voorjaar nauwelijks lieten zien dan bij echt gunstige omstandigheden, juist niet de zwakste maar de

sterkste waren. Blijkbaar bewaren ze, in welvaart, hun sterkte, in plaats van zich uit armoede, te moeten uitputten in ongunstige omstandigheden.

J. F. Boland
Oosterwolde (Fr.)

Red. De in het "opfrissertje" genoemde getallen zijn ervaringscijfers ontleend aan de praktijk van vele jaren. De redactie laat het gaarne aan de lezers over om uit te kienen waar de geachte inzender de mist is ingegaan.

DE MARIADISTEL

Als lezer van "enkele" kranten, tijdschriften of wat dan ook, viel mijn oog langere tijd geleden in NRC-Handelsblad, enkele weken geleden in Algemeen Dagblad en nu, deze week in "de Boerderij" op artikelen over aanplant = inzaai van de Mariadistel. Uiteraard met de nadruk over teeltwijze, opbrengst doel waarvoor enz., maar geenszins een accent op de bestuiving door bijen.

Mij dunkt — voor zover dit deze maand of volgende niet zou verschijnen — een ommissie van onze Vereniging tot en met.

Mij dunkt, hier gaat toch wel iets verloren ten nadele van de lezers en toch wel te verkiezen boven berichten dat er een "zaaltje vol aanwezigen" waren op de jaarlijkse bijeenkomst van de afdeling daar of daar . . . "

Met vriendelijke groeten,
B. A. van den Berg

COMMENTAAR

Ik kan me goed voorstellen, als er achter elkaar een aantal berichten verschijnen over een "nieuwe" drachtplant, dat men in imkerskringen het gevoel krijgt: We hebben de boot gemist. Vroeger was ik nauw betrokken bij de teelt van geneeskrachtige gewassen, maar van een teelt van de Mariadistel was toen niets bekend.

Nu is er in Z.O.-Drenthe ineens een grote oppervlakte. Onze ervaring is dat de z.g. teeltbegeleiders vaak niet in de gaten hebben, dat voor een goede zaadproduktie ook bestuiving en bestuivers nodig zijn, bij een plant als deze distel. De imkers in deze streek zullen wellicht de waarde van deze plant al ontdekt hebben en erover hebben gezweven om geen "concurrenten" aan te trekken.

Door de onderbezetting van onze dienst onderhouden wij met de imkers in Z.O.-Drenthe weinig contacten en langs deze weg heeft mij geen informatie bereikt.

Het is onze opdracht de telers van deze distels (eventueel via de kontrakterende instantie, de kruidendrogerij "Angelica" te Ommen) te wijzen op de eisen, die dit gewas (eventueel) aan bestuiving en bestuivers stelt. Maar over de aanplant en de problemen ben ik tot dusverre niet ingelicht.

Gezien de beperkte oppervlakte is het de vraag, of we de aanwezigheid in Z.O.-Drenthe aan de grote klok moeten hangen. Wel zal ik n.a.v. uw brief contact zoeken met de collega's van de rijkslandbouwvoorlichting over de bestuivingsbehoefte van dit gewas.

Met vriendelijke groeten,
de Consulente in algemene dienst
voor de Bijenteelt,
ir. J. J. Pettinga.

Hoe we ook over onze "Voortrekkers" mogen denken, het volgende verslag zullen we maar als een bijen-grapje beschouwen.

Johannesburg (Reuter). — Een blanke Zuid-Afrikaan, die gisteren zó door een zwerm bijen werd gestoken dat hij vrijwel zwart werd, is met een niet voor blanken bestemde ziekenauto naar een voor niet-blanken bestemd ziekenhuis vervoerd, omdat men dacht dat men met een Afrikaan te doen had.

Nadat de vergissing was ontdekt, is hij in kritieke toestand met spoed overgebracht naar een ziekenhuis voor blanken, aldus ziekenhuisautoriteiten. (Zutphens Dagblad, 17 januari 1970).

Bezige bijen.

De Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen, die zich op een nieuwe, aan de moderne tijd aangepaste naam bezint, kan de volgende suggestie van mevrouw G. H. Becker-Smits uit de Nicolaistraat in Den Haag in rustige overweging nemen. Zelf een "bezige bij" genoemd, omdat ze altijd heeft klaar gestaan om andere mensen te helpen, meent mevrouw Becker-Smits dat de Vereniging gebaat is met de naam "De Nederlandse Club van de Bezige Bijen". Als de betreffende uitgever (De Bezige Bij te Amsterdam) het tenminste goed vindt. (Het Vaderland, 6 juni 1972).

Misschien ook een idee voor onze vrouwelijke imkers ?

Chr. Maillie

Een veldproef met zwermverhinderende „Trosramen”

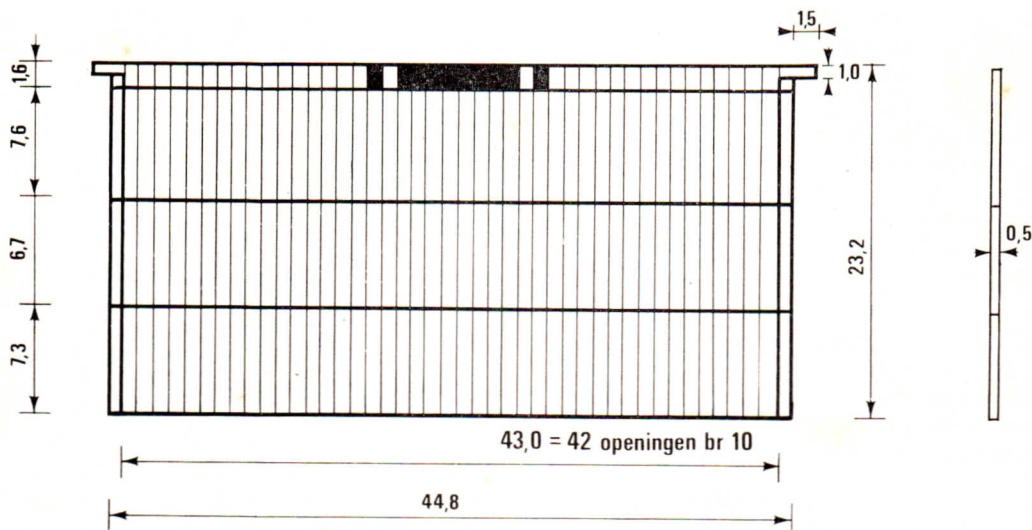
Voorwoord:

De engelse benaming van de "No swarming Cluster frames" is door mij vrij vertaald als "Zwermverhinderende "Trosramen".

Het woord "Tros" is door mij gekozen, omdat, bij toepassing van de bedoelde ramen, de bijen over een grotere ruimte beschikken en dus een grotere tros kunnen vormen, waardoor zij tijdens de winterperiode een grotere warmteontwikkeling verkrijgen, dan dit in de gebruikelijke kasten het geval is.

De trosramen, die voor zover mij bekend, uitsluitend gemaakt worden in afmetingen 23,2 x 44,8 cm, bestemd voor het gebruik in Langstroth kasten, zijn vervaardigd van hoogwaardig plastic.

Ze zijn ongevaarlijk voor de bijen, onbreekbaar, bestand tegen zeer lage vorsttemperaturen en kunnen worden uitgekookt, hetgeen een voordeel is als b.v. vuilbroed e.d. voorkomt. Verder kunnen ze een aantal jaren gebruikt worden. Ter verduidelijking volgt hieronder een schets-tekening van een "Trosraam".

Inleiding

Sinds de komst van de bijenkasten, met losse ramen, hebben de imkers gezocht naar manieren om het zwermen te beperken of te doen ophouden.

In de laatste jaren is het probleem benaderd van twee kanten.

De een maakt gebruik van speciale manipulaties in het bijenvolk en technieken, de ander werkt met bijenkast uitrusting en -modellen ter voorkoming van het zwermen.

De Honey Master zwermverhinderende trosramen, verkrijgbaar bij de Amerikaanse firma Pantec Development Company. P.O. Box 1018, Santa Barbara, California (voor Langstroth kasten) en bij Wall's Central Stores Drumcollogher, Co. te Limerick-Ierland (voor Langstroth kasten) zijn het meest recente voorbeeld van een poging om het zwermen te verhinderen.

Een van de eerste voorstanders van deze theorie was L. Aspinwall (1906, 1908) die houten lat-

werkramen gebruikte, die hij "fopspenen" noemde. Ook gebruikte hij ramen met evenwijdig aangebrachte staafjes, in beide gevallen met het doel extra nauwe ruimten te creëren in zijn speciaal omgebouwde kasten.

De leveranciers van de tros (Cluster) ramen vermelden in hun advertenties, dat het gebruik van hun trosramen niet alleen het zwermen uitsluit, maar ook bij sterkere volken in belangrijke mate de honingproductie daardoor wordt bevorderd.

De aanwijzingen van de leveranciers voor optimaal gebruik zijn de volgende:

- 1) kasten installeren in de herfst;
- 2) overbevolking vermijden;
- 3) elk jaar de koningin vervangen;
- 4) oververhitting van kasten door zonnewarmte vermijden;
- 5) regelmatige inspectie van de volken;
- 6) vervanging van broedramen, indien nodig.

Op de bijenstand van de universiteit van Illinois zijn de Trosramen van plastic beproefd om te weten te komen of ze het zwermen beter verhinderen, dan plaats vindt met de gebruikelijke methodes, die voor het bereiken van hetzelfde doel worden toegepast.

Daarbij werd met opzet geen gebruik gemaakt van de vorengenoemde aanwijzingen van de leveranciers, omdat men een uitgebreidere proef wilde doen en methodes aanwenden, die amateur-imkers zouden kunnen toepassen.

Materialen en methoden

De waarnemingen werden gedaan op de tuinbouwboerderij van genoemde universiteit en wel van 13 april tot 10 juni 1976.

In maart werden voor de proefneming de sterkste zes italiaanse bijenvolken uitgekozen, met koninginnen van ruim een jaar oud.

Alle volken kregen dezelfde vroege voorjaarsbehandeling, bestaande uit het omzetten van het volk, schoonmaken van de bodemplank, versterken van het broed, behandeling met een anti-bioticum(!), toevoegen van raten met honing en/of lege raten, indien dit nodig was.

Elk van de zes proefvolken werd na de genoemde behandeling gehuisvest in een kast met drie randen en zo geplaatst, dat alle volken gedurende de gehele dag het volle zonlicht kregen. Gedurende de eerste week van april bekeek men de zes volken en verwisselde onderling de broedramen, om de sterkte van de volken zo veel mogelijk gelijk te maken.

Drie volken werden willekeurig uitgekozen om trosramen te krijgen, terwijl de overblijvende volken als controle volken moesten dienen.

Er werden 14 trosramen in de twee broedkamers van elk van de te behandelen volken geplaatst, na het verwijderen van één raat uit elke broedkamer. Er bleven dus in elke broedbak acht gewone raten, gescheiden door totaal zeven trosramen, over. (zie foto 1)

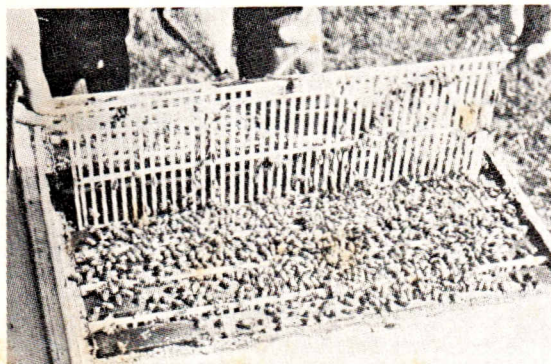

Foto 1 Plastic Tros-ramen, geplaatst in een bijenvolk. De broedbak bevat acht raten, waartussen zeven zwermverhinderende Trosramen.

Elk volk had ook een koninginnerooster tussen de tweede en derde broedbak, terwijl in laatstgenoemde bak lege raten gebracht waren.

Alle volken werden eenmaal per week nagezien, waarbij de volgende gegevens verzameld werden:

- a) het aantal ramen met broed;
- b) de omvang van het broednest;
- c) het aantal koninginnedoppen, waarin zich ontwikkelende moeren (inclusief eitjes) bevonden.

Geen enkele moerdop, die aangetroffen werd, werd opzettelijk vernietigd. De gemerkte en ongeknipte moeren werden tenminste om de andere week bekeken, om zeker te zijn, dat ze niet verdwenen, ingebald of met een zwerm verdwenen waren.

Als het noodzakelijk was werden nieuwe honingramen ingehangen en de volle ramen werden gewogen, op de volken geplaatst en op het eind van het seizoen verwijderd.

De honingramen en de ramen in de broedkamers werden genummerd, om alles nauwkeurig te kunnen registreren. Het gewicht van een volk werd geregeld genoteerd vanaf 15 april tot begin september.

Na de samenvatting van de wekelijkse observaties werden de volken tweemaal onderzocht om de toestand van hun moeren te kunnen nagaan.

Resultaten en discussie

Gedurende de observatieperiode zwermde geen enkele van alle zes volken, maar een "behandeld" volk raakte zijn moeder kwijt.

De wekelijkse observaties zijn aangegeven in tabel 1, betreffende de gemiddelde aantallen ramen met broed, de oppervlakte broed in cm^2 en het aantal moerdoppen voor elke groep van drie volken.

De controle volken (zonder trosramen) hadden duidelijk meer ramen met broed (significantie $P < 0,01$), grotere broedoppervlakte ($P < 0,01$) en meer moerdoppen, ($P < 0,01$) in vergelijking met de trosraamvolken.

Gedurende de waarnemingsperiode van 9 weken hadden de controlevolken 11-14 ramen met tenminste enig broed, vergeleken met 9-12 ramen met broed in de volken met trosramen.

Iedere week zag men in de controle volken 0-12 moerdoppen en in de trosraamvolken 0-16 doppen.

De gemiddelde dopaanzet was bij laatstgenoemde volken echter lager. De honingopbrengst is aangegeven in tabel 2.

Er was geen duidelijk verschil in de honingopbrengst van beide groepen. Het volk, dat laat in het seizoen moederloos werd, produceerde de gemiddelde opbrengst van zijn groep.

De getallen, genoemd in tabel 2, hebben alleen betrekking op de honing, welke (gedurende de waarneming) op de volken was geplaatst.

Een juiste bepaling van de hoeveelheid honing, opgeslagen in de broedkamers, kon niet worden verkregen, omdat deze honing aanwezig was sinds maart en er geen „begin” gewicht was bepaald.

Echter verschilde het totale gewicht der groepen slechts 1700 gram.

Ondanks het willekeurig indelen der volken voor elke groep, was het duidelijk, dat bij het begin der waarnemingen de groep met de trosramen minder ramen met broed had, maar een gelijke broedoppervlakte.

Gedurende de latere waarnemingen handhaafden de volken zonder trosramen hun groter aantal ramen met broed en vermeerderden ook hun totale broedoppervlakte.

De volken met trosramen behielden ongeveer hetzelfde aantal ramen met broed en dezelfde

broedoppervlakte, tot aan de laatste week, toen deze oppervlakte kleiner werd.

De verschillen tussen de groepen kan een afspiegeling zijn van de verschillende aantallen raten, welke voor de koningin geschikt waren, n.l. 16 in de trosraamvolken en 18 in de controlevolken, alsmede enige onwilligheid van moeren in de trosraamvolken, om zich te verplaatsen naar de buitenste raten in de broedbakken.

De leveranciers van de Trosramen zeggen in hun gebruiksaanwijzingen, dat het nodig kan zijn de broedramen opnieuw te verdelen, omdat moeren soms niet in de buitenste raten leggen. Als zulke handelingen en al de andere, aanbevolen in hun gebruiksaanwijzingen essentieel zijn voor het succes met de trosramen, dan heeft de imker al de gewone zwermverhinderingsmethodes al toegepast en bovendien nog de (dure) trosramen gekocht.

In volken met trosramen waren de moerdoppen

Tabel 1 Wekelijkse vergelijking van broedaanzet en bouw van moerdoppen in volken zonder en met trosramen. Elk cijfer is een gemiddelde van drie volken.

Datum	Controle volken			Volken met trosramen		
	ramen met broed	broed-oppervl. cm ²	moer-doppen	ramen met broed	broed-oppervl. cm ²	moer-doppen
13-4-'76	12,3	6748	4	10	7432	0
20-4-'76	13,3	7490	1,3	10	7264	0,3
28-4-'76	13,3	8626	0,3	10,7	7593	0
4-5-'76	13,3	8445	3,7	10,7	7658	1,3
12-5-'76	13,3	7155	0,3	10,3	6780	1,3
19-5-'76	12,3	7380	6,0	10,3	7484	4,3
26-5-'76	13,0	8613	1,3	10,7	7400	2,7
3-6-'76	13,0	7981	2,3	10,7	7226	6,0
10-6-'76	13,3	8329	1,3	11,3	6297	1,3
Gemiddelden	13,0	7863	2,3	10,5		1,9

Tabel 2 Netto gewicht van honing, geleverd door volken zonder en met Trosramen.

	Controlevolken	Volken met trosramen
	9,2 kg	15,44 kg
	11,36 „	9,03 „
	29,08 „	20,08 „
Gemiddelde opbr.	16,55 kg	14,85 kg

dikwijls zo ingeplant op de ramen, dat ze beschadigd werden bij het nazien der ramen. Het veelvuldig beschadigen van de doppen kan hebben bijgedragen tot het tellen van een lager ge-

middelde van getelde moerdoppen in de volken met trosramen.

De beschadigde doppen werden waarschijnlijk door de bijen verwijderd en het herhaald ver-

nielen kan het aantal later ingebouwde doppen hebben verminderd. Het feit, dat beide groepen veel moerdoppen aanzetten, maar niet zwermen, bevestigt Simpson's bewering (1957), dat koningin-kweek niet noodzakelijk aanduidt, dat een volk wil zwermen of zelfs de moeren tot volwassenheid opkweekt.

Het ontbreken van zwermen bij aanwezigheid van zoveel moerdoppen toont ook aan dat afbreken van moerdoppen in het algemeen een tijdsverspilling is, ten minste als andere meer gebruikte methodes van zwermverhinderend worden gebruikt.

Voor de proeven werden bewust tweedejaars moeren gekozen, om de kans te vergroten, dat het zwermen zou plaats vinden.

Zwermen vindt zelden plaats in volken met een eerstejaars moeder.

In een onderzoek gedurende vier jaar, gedaan door Allen (1965) produceerde zelfs geen der volken met eerstejaars moeren, moerdoppen.

Aan Allen's volken, die wel moeren van verschillende leeftijden hadden, werd voldoende raatruimte gegeven, maar er werden geen andere manieren gebruikt om zwermen te verhinderen.

Tot Allen's verrassing zwermde slechts drie van de 62 volken gedurende de waarnemingen, 16 volken werden moederloos en veel volken zetten grote aantallen moerdoppen aan.

De proefvolken op de universiteit van Illinois verzamelden druk honing ten tijde dat de proeven eindigden in juni. Kort daarna trad een voedselschaarste op van twee weken, gevolgd door een honingproductie op sojabonen.

Deze condities en vooral het weer waren normaal en zullen het gedrag van de volken niet beïnvloed hebben.

Geen van de volken zwermde gedurende de rest van het seizoen. Bij de proefnemingen werden twee mogelijke voordelen van Trosramen gevonden en wel:

- a) Handelingen konden gemakkelijk worden gedaan, nadat één trosraam was verwijderd, waarbij geen raten buiten de kast moesten worden geplaatst;
- b) Bij de onder a genoemde handelingen kwamen uit de trosraambakken aanzienlijk minder bijen dan uit de controlevolken.

Het voordeel, genoemd onder a. kan ook verkregen worden door het aanbrengen van blokramen.

Bij de proeven en wel onder de condities, waaronder de beperkte waarnemingen plaats vonden, kon het voordeel van de trosramen niet worden bevestigd noch duidelijk worden weerlegd.

Het omzetten van volken in het vroege voorjaar en het zorgen voor een overvloed aan raatruimte schijnt even doeltreffend te zijn voor het verhinderen van zwermen, als dezelfde handeling, gecombineerd met trosramen (honey master cluster frames).

Dit artikel is ontleend aan American Bee Journal Department of Horticulture, University of Illinois. Naschrift: Ondanks de ook in bovenstaand artikel genoemde voor- en nadelen van de trosraam-methode blijft het voor meerdere nederlandse imkers interessant deze ook eens te proberen. Mag ik u verwijzen naar de publicaties van "Bijenteelt" en wel no's 9 en 11 van 1977. Bij bestelling rechtstreeks bij "Pantec Development Company Inc. Dept. A-4 P.O. Box 1018, Sante Barbara, California 93102" dient U te rekenen thans op een prijs van min. f 130,— per 14 trosramen. (incl. vrachtkosten)

Met de heer P. Muntjewerf uit Beemster ben ik van mening dat het tijd wordt over te gaan op toepassing van de internationaal gangbare Langstroth kast.

ing. P. Boddingius,
's-Hertogenbosch.

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband
naar

HONINGZEMERIJ

Telefoon 2607 **Barneveld**
Desgewenst KUNSTRAAT terug.

* U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

AFDELINGSNIEUWS

AFDELING VOORST

Op 14 november j.l. hield onze afdeling een goed bezochte propagandavergadering. Het voorlopig bestuur kreeg hiervoor alle medewerking van onze landelijk voorzitter de heer Speelziek.

Mevrouw van Heuven-Schoonheden opende de vergadering en gaf het woord aan de heer Speelziek. Deze stelde dat in Voorst en omgeving de bevolking zich al heel lang intensief met bijenteelt heeft bezig gehouden. Getuigen hiervan had hij gevonden in een plm. 100 jaar oud bijenboekje. Ook de eerste Ridder van Rappardbeker staat in Voorst. Hij was erg verheugd dat hij 4 leden kon eren met een zilveren jubileumspeld van de vereniging, te weten de heren A. v. d. Bremen, G. J. Harmsen, A. Kerkhof en M. A. te Winkel. Er was een vergulde speld voor de heer van Maaren. Deze laatste kon een verheugende mededeling doen, dat het aantal leden van 10 naar 17 was gestegen.

Hierna maakte de heer Speelziek de vele nieuwelingen wat wegwijs in ons bijenwereldje, maar ook voor de ervaren imker was er nieuws. Spreker stelde de Aalster methode ter discussie, vooral het 6-raams kastje.

Ook met het suiker invoeren wordt geëxperimenteerd, o.a. met glucose, een van zetmeel afkomstig produkt. Dit kan eventueel in vloeibare vorm, 30% water - 70% vaste stoffen, geleverd worden. Hierover ontspon zich een discussie, of de imker hier beter van zal worden of niet.

Het gesjouw met containers vloeistof zag men niet zo zitten, afgezien van de investeringen hiervoor.

De experimenten in Rusland met melkhoning en bloedhoning verbaasden vele en men kan zich afvragen of ons laatste zuivere natuurprodukt, de honing niet aan zijn einde komt.

Tot slot was er gelegenheid om vragen te stellen, waar druk gebruik van werd gemaakt. Onze afdeling kon op een geslaagde avond terugzien.

Secretaris.

AFDELING KENNERLAND

Onze afdeling denkt ook dit jaar weer vele activiteiten te ontplooiën. Leden en donateurs ook van andere afdelingen alsmede introducés zijn van harte welkom in het houten gebouw van „Scouting Haarlem“, Parklaan 108a. Dit is 5 minuten vanaf het station, via de Jansweg, 2e straat links. Aanvang 20.00 uur.

Vrijdag 19-1-'79 Kienavond of quiz over bijen en drachtplanten voor alle aanwezigen. Leuke prijzen. Dinsdag 20-2-'79 Jaarvergadering. Lezing over bijengif; wat kan een mens verdragen; allergie.

Vrijdag 23-3-'79 Voorjaars-inspectie en alles wat daar mee samenhangt.

Dinsdag 17-4-'79 Voordracht over het versterken van de volken; voorbereiding van de koolzaadreis.

Vrijdag 11-5-'79 Discussie over vrij zwermen of kunstzwermen; het opkweken van een zwerm; honing behandeling.

Dinsdag 19-6-'79 Jonge moersvolken versterken; aalster methode of niet? Nieuwe raat uitbouwen.

Vrijdag 31-8-'79 Het inwinteren met alle perikelen die eraan verbonden zijn.

Dinsdag 25-9-'79 Terugblik op het afgelopen seizoen; het maken van nieuwe plannen. Gastspreker of bijenfilms.

Vrijdag 19-10-'79 Diploma uitreiking beginners en gevorderden cursus. Bespreking van diverse kastkonstrukties.

Dinsdag 20-11-'79 Gastspreker of bijenfilms.

Vrijdag 14-12-'79 Dia- en filmavond samengesteld uit materiaal van de leden.

Op de bijeenkomsten van maart, mei, september en november krijgen alle aanwezigen een gratis lot waarop in de pauze een leuke prijs kan vallen.

Genoemde programma's worden voorafgegaan door mededelingen van het bestuur, terwijl de aanwezigen gelegenheid hebben ideeën aan te dragen of wensen te uiten. Belt u even als u wilt komen?

Voor meer gedetailleerde informatie:

P. Bood, tel. 023 - 243226, Haarlem.

AFD. NUNSPEET

Op 1 november 1978 is dhr. van Nieuwkerk als voorzitter afgetreden en opgevolgd door dhr. Schuur.

Dit geschiedde overeenkomstig de algemene overtuiging dat het verfrissend en stimulerend werkt, als een afdelingsbestuurslid na een periode van drie jaar afsteedt en zich in principe niet herkiesbaar stelt.

De afdeling Nunspeet mag zich gelukkig prijzen te kunnen beschikken over een groot aantal enthousiaste, actieve leden.

Uit hun midden is dhr. Schuur bereid gevonden om deze functie daartoe bij meerderheid van stemmen gekozen te aanvaarden.

Vanaf deze plaats willen wij dan ook dhr. van Nieuwkerk hartelijk dank zeggen voor al hetgeen hij voor de afdeling Nunspeet gedaan heeft. (Mede door zijn inspanning is het ledental tijdens zijn voorzitterschap van 31 tot 51 leden gestegen.)

Voorts wensen wij de nieuwe voorzitter veel succes met en vreugde aan zijn functie van voorzitter.

A. G. M. den Boer,
secr. Afd. Nunspeet.

AFD. ZWOLLE

Bijenteeltcursussen

Op 30 november werden onze cursussen besloten met een laatste bijeenkomst waarin door de heer J. DUYVETTER medewerker van het rijksbijenteeltconsulent-schap de diploma's aan beginners en gevorderden werden uitgereikt. Dit ging gepaard met vele, soms humoristische raadgevingen.

Na de pauze vertoonde de heer J. Duyvetter de diaserie „IMKERT U OOK ZO“?

We zagen het grote voordeel en het goede resultaat dat de aalster-methode mits KUNDIG toegepast ons biedt.

Voor al het niet te vergeten voordeel van het twee koninginnen systeem. Voor deze zeer leerzame avond werd de heer Duyvetter door de voorzitter hartelijk bedankt.

De namen der geslaagden zijn, Beginners:

De dames Mevr. J. M. Goselink, Mevr. A. den Hollander, Mevr. H. A. Mink van der Molen en de heren A.

Mej. M. Cramer en de de heren W. v. Beesten, H. Bezemer, A. Brinkman, H. Diepenveen, B. Effing, J. J. Freeriks, H. H. Harbers, A. M. Hottinga, W. G. M. Kleinlangevelsloo, K. Koers, K. v. d. Linde, J. A. Lindhout, A. P. H. Muller, B. v. d. Rijst, G. Saris, H. Schenk, H. Schipper, W. A. Vlaanderen.

AFD. SCHOUWEN-DUIVELAND

Op 24 nov. hield onze afdeling in het Dorpshuis te Serooskerke een ledenvergadering. In zijn openingswoord herdacht de voorzitter ons overleden erelid de Hr. C. O. J. Hendrikse. Tijdens het huishoudelijk gedeelte kwam een terugblik aan de orde op de toeristenmarkten in Zierikzee die zoveel belangstelling trokken en waarin de afdeling zoveel publiciteit en voorlichting over onze bijen heeft gegeven. De vergadering besluit verder een excursie te organiseren. Plannen daartoe zullen op de jaarvergadering worden bekend gemaakt. Om de leden nog meer voor de bijenteelt te activeren kwamen er plannen van de grond voor een keuring van bijenvolken en stallen. Ook hierover zal men op de jaarvergadering nadere mededelingen doen i.v.m. een te maken reglement. De depothouder was met een ruime sortering imkersartikelen aanwezig, zodat er gelegenheid was inkopen op imkersgebied te doen voor St. Nicolaas of Kerstmis. De voorz. vertoonde de nieuwste diaserie over onze bijen met goede en uitgebreide toelichting.

Tijdens de eindles van de cursus Bijenteelt voor Gevorderden op 9 dec. in Zierikzee werd door de cursusleider L. J. B. van Geffen het schriftelijk examen afgenomen. 9 kandidaten slaagden, 1 werd afgewezen en 1 heeft een herexamen. Geslaagd zijn de dames: H. E. Roodbol-den Ridder, Haamstede; E. v. d. Wijken, Zierikzee en de HH. J. G. Dikhoof, Noordgouwe; J. Fluylt, Zierikzee; J. Matthews, Noordgouwe; P. A. Jonk, Zierikzee; N. Nolet, Goedereede; L. van Nimwegen en J. Vijfhuizen, Sommelsdijk. Namens de Inspecteur van het LandbouWonderwijs hield de Hr. J. H. Lantinga een toepasselijke speech, waarna hij overging tot uitreiking van de diploma's.

De Hr. Jonk, sprekende als oudste namens de cursisten, bedankte de Hr. van Geffen voor zijn enthousiasme en inzet en het prettige verloop van deze cursus. De Hr. Matthews uitte eveneens zijn waardering en bood een fles goede wijn aan.

AFD. COLMSCHATE c.s.

De samenwerkende afdelingen Colmschate-Deventer-Laren (Gld)-Almen/Harfsen/Eefde/Warnsveld en afdeling Gorssel organiseren een avond op 20 februari 1979 in café de Zessprong te Joppe gem. Gorssel over de bedrijfsmethode en de bijenweide, aanvang 8 uur.

AFD. DEN HAAG e.o.

Op 23 okt. j.l. vonden de eindlessen plaats van zowel de cursus voor beginners als voor gevorderden. Dit alles onder het toezicht oog van de HH. Duyvetter en van der Kamp. Dit resulteerde op 13 nov. j.l. in de uitreiking van de getuigschriften. Alle cursisten – 14 beginners en 18 gevorderden – slaagden, wat mede te danken was aan de toewijding van de leraren, de HH. van der Kamp en Bakker. Op dezelfde avond vond een honingkeuring plaats met de Hr. Duijvetter als keurmeester. Hij was tevreden over de kwaliteit

en afwerking van de inzendingen. Zijn lezing over het „oervoedsel” was zeer plezierig en leerzaam. Besloten is ook voor het komende jaar weer cursussen te geven voor beginners en gevorderden.

G. G. Holleman, secr.

AFD, WAGENINGEN

Onder toezicht van de Hr. Westrate van de Inspectie van het Landbouwonderwijs zijn de volgende cursussen afgesloten:

Op 6 dec. j.l. de cursus voor beginners van de eerste groep. Van de 11 deelnemers ontvingen 10 het getuigschrift n.l. de hr. F. Almekinders; mevr. S. Almekinders-Jonker, Rhenen; mej. M. Bossink, mej. A. v. d. Burg, Wageningen; mevr. J. R. v. d. Broek-Bakkes, W. v. Heteren, A. v. Kessel, Ederveen; mevr. W. G. T. Samama-Uittenbogaard; de hr. J. Willems en mevr. T. Willems-Teeuwen, Wageningen.

Op 28 nov. j.l. de cursus voor beginners van de tweede groep. Van de 11 deelnemers ontvingen 7 het getuigschrift, n.l.: de hr. B. M. Braam, Wageningen; de hr. E. Dekker, Groessen; mej. A. Jansen, Wageningen; de hr. F. Kristensen, mevr. N. Kristensen-Jansen, Ingen; de hr. H. Oosterom, Heteren en de hr. R. E. M. Veenman, Veenendaal.

Op 30 nov. de cursus voor gevorderden. Van de 11 deelnemers ontvingen 10 het diploma nl. de HH. G. J. Glastra, Bennekom; J. de Graaff, Ede; W. Hulscher, (Gld.); P. Leendertz en H. v. d. Lee, Wageningen; E. P. J. Seppen, Bennekom, A. L. Smit, Wageningen; A. Ursinus en mevr. A. Ursinus-de Leeuw, Lienden en mej. T. Wiinen, Wageningen.

Leraar was de Hr. A. Kraai (tevens voorz. van de afd.). Op 8 jan. '79 is weer een cursus voor gevorderden gestart. Begin febr. a.s. zal bij voldoende deelname een cursus voor beginners aanvangen. Opgeven bij de afd. secretaris H. Evenboer Grintweg 253, Wageningen tel. 08370 - 15611.

AFD. BEEMSTER

Op vrijdag 10 november 1978 hadden de afdelingen Buiksloot en Beemster de Hr. v. d. Post uitgenodigd een film te vertonen en iets over bijen te vertellen. Dit vond plaats in de kantine van het veilinggebouw aan de Burg. Kooimanweg te Purmerend. Op deze avond werden eveneens aan de geslaagde deelnemers van de beginnerscursus de getuigschriften uitgereikt. Totaal 19 cursisten van de afd. Buiksloot en Beemster hadden met goed gevolg deze cursus besloten en hiervan hebben ongeveer 10 mensen zich opgegeven voor de cursus voor gevorderden. Deze cursus gaat begin februari van start.

IN MEMORIAM

Op 14 november 1978 werd op ruim 81-jarige leeftijd geheel onverwacht uit ons midden weggenomen ons erelid de Heer

C. O. J. HENDRIKSE

Gedurende 25 jaar heeft hij met volle toewijding zijn krachten gegeven aan de oprichting en uitbreiding van onze vereniging. Zijn nagedachtenis zullen wij in ere houden. Onze oprechte gevoelens van deelneming gaan uit naar zijn echtgenote.

Bestuur en leden van
de afd. Schouwen-Duiveland.

NIEUW—ONZE HONINGWIKKELS

Voor verpakking van Uw HONING aan de consument hebben wij een aantrekkelijke HONINGWIKKEL ontworpen.

De hierop voorkomende tekst geeft aan hoe honing te gebruiken en te behandelen. Een wikkel dus met dubbele functie.

De prijs is laag, per pak van 500 stuks f 15,—. Bij kleinere hoeveelheden 5 ct. per stuk af Bijenhuis. Uit voorraad leverbaar.

ZE ZIJN ER WEER !

Onze VERZAMELBANDEN om Uw "Groentjes" in te bewaren. U bewaart ze toch ook ? Ze zijn een kostbaar bezit. De prijs is gelijk gebleven n.l. slechts f 14,—. In elke verzamelband kunnen twee jaargangen worden opgenomen.

Deze pagina willen we ditmaal niet uitsluitend gebruiken voor het maken van reclame voor alle artikelen die ONS BIJENHUIS U kan leveren. Het team van het Bijenhuis wil deze ruimte tevens benutten om U een in alle opzichten voorspoedig 1979 toe te wensen. Wij danken U dat U in het afgelopen jaar zoveel vertrouwen in ons hebt gesteld en hopen U in het komende jaar weer met raad en daad terzijde te mogen staan. Ook dit jaar bent U, zoals altijd, weer van harte welkom in ONS BIJENHUIS ! !

Voor GOEDE DINGEN

BIJENHUIS-WAGENINGEN

GEOPEND iedere werkdag van 8.00 — 12.00 uur en van 13.30 — 17.00 uur.
's-Zaterdags van 9.00 — 12.30 uur.

GRINTWEG 273

Algemene Bank Nederland Wageningen
rekeningnr. 53.90.42.900

Postgiro 823276

(Bijenhuis)

Telefoon 08370 - 1 28 63

Verkoopadressen

Depôt H. Troost:

Rollecaterweg 13, Nieuwleusen tel. 05296-1580.

Depôt G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, Vriezenveen, tel. 05499-3040.

Depôt Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, Enschede tel. 053-318165, afhalen; Vrijdags van 18.00 uur t/m 19.00 uur.

Depôt Reggedal:

H. J. Haanenpen, de Hogenkamp 2, Goor, tel. 05470-5576.

Depôt afd. Gorssele e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, Gorssele, tel. 05759-1283.

Depôt Achterhoek:

B. Meijerman, Dwardsdijk 6, Halle, tel. 05736-479.

Depôt afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop) Paasvuurweg 7, Epe, tel. 05780-2317.

Depôt West Betuwe:

J. M. W. v. Aalst, Walgtsestr. 31 Varik, tel. 03445-1369. Open Zat. 14.00 t/m 16.00 u. en na tel. afspraak.

Depôt afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 23 Bunnik, tel. 03405-1742.

Depôt Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, Nijmegen.

Depôt H. S. Homburg Velserduinweg

165 IJmuiden:
Tel. 02550-21530, dagelijks van 13.00-16.00 u. en na tel. afspraak.

Depôt Waddinxveen:

T. Berkhouwer, Kerkweg 50, Waddinxveen, tel. 01828-1580.

Depôt "Prommelsluis" afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provincialeweg 5, 4321 SM Kerkwerf, tel. 01110-4821.

Depôt Noord & Zuid Beveland:

C. Smits, Steenweg 23, Schoren, tel. 01102-1427.

Depôt Amby, Berg en Terblijt:

R. Th. Koek, Ambyerstr. Zuid 100, Amby Maastricht, tel. 043-623578.